

Evaluering af Støttepersonuddannelsen

- Uddannelse for støttepersoner til voksne med ADHD

Evaluering af Støttepersonuddannelsen - Uddannelse for støttepersoner til voksne med ADHD ©CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, Udsatte voksne, Region Midtjylland, 2012

URL: <http://www.cfk.rm.dk/>

Emneord: Udsatte voksne, ADHD, specialiseret bostøtte

Sprog: Dansk

Version: 1,0

Versionsdato: 5. december 2012

Udgivet af: CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, november 2012

Design: CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, Region Midtjylland

Forsidelayout: Lotte Jørgensen

Rapporten er sat med: Midtsans

Udgave: 1

Redaktion/forfattere:

Konsulent Christiane Bundegaard Petersen

Student Betina Falkesgaard Højen

Aarhus: Region Midtjylland, CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling, Udsatte Voksne, 2012

Publikationen kan frit refereres med tydelig kildeangivelse

For yderligere oplysninger rettes henvendelse til:

CFK • Folkesundhed og Kvalitetsudvikling

Udsatte Voksne

Olof Palmes Allé 15,

8200 Aarhus N

Konsulent Christiane Bundegaard Petersen

Tlf. 7841 4038

E-mail: christiane.petersen@stab.rm.dk

Hjemmeside: www.cfk.rm.dk

Rapporten kan downloades fra www.cfk.rm.dk under udgivelser

Indholdsfortegnelse

1	RESUMÉ	1
2	INDLEDNING	2
2.1	Beskrivelse af projektet	2
2.1.1	Evaluering	2
2.1.2	Udvikling i projektperioden	3
2.1.3	Mål og succeskriterier	4
3	METODE	6
3.1	Forskellige datakilder	6
3.2	Metodiske overvejelser	7
4	ANALYSE	9
4.1	Evaluering af kursusgange	9
4.1.1	Gennemskue det særlige behov for støtte	9
4.1.2	Planlægge og strukturere	11
4.1.3	Vurdering af egnede hjælpemidler	12
4.1.4	Brobygger	14
4.2	Evaluering af uddannelsens resultater	15
4.2.1	Personlig hygiejne	16
4.2.2	Vasketøj	17
4.2.3	Oprydning	20
4.2.4	Rengøring	22
4.2.5	Indkøb	23
4.2.6	Madlavning	25
4.2.7	Post	26
4.2.8	Økonomi	28
4.3	Opsamling på analysen	29
5	MÅLOPNÅELSE	33
5.1	Støttepersoner og støttemodtageres anbefalinger	34
5.1.1	Uddannelsen	34
5.1.2	Netværk	35
5.1.3	Borgernes anbefalinger	35
6	AFRUNDING	36
7	LITTERATUR	39
	BILAG 1 - SPØRGESKEMA TIL BORGERE	40
	BILAG 2 - SPØRGESKEMA TIL KURSUSDELTAGERE	42
	BILAG 3 - KURSUSDELTAGERNES EVALUERING	45
	BILAG 4 - KURSUSDELTAGERNES KOMMENTARER	56
	BILAG 5 - DIAGRAMMER	63

1 Resumé

Formålet med ADHD-uddannelsen for støttepersoner er, at voksne med ADHD får en kvalificeret støtte, der kan resultere i et mere velfungerende hjemmeliv ved at blive bedre i stand til planlægge daglige gøremål og aktiviteter. Til evaluering af uddannelsen er benyttet såvel kvalitativ som kvantitativ dataindsamling hos både støttepersoner, som har deltaget på uddannelsen, samt støttemodtagere af disse.

Uddannelsen har i høj grad haft en positiv betydning for støttepersonerne, der har gennemgået en stor udvikling gennem uddannelsen. Et stort bidrag af viden omkring voksne med ADHD til deltagerne har betydet, at de har opnået en langt højere grad af forståelse for deres støttemodtagere og deres særlige behov for støtte. En forståelse som skaber en langt bedre basis for hjælp til borgerne. Denne forståelse føler støttemodtagerne sig ligeledes i højere grad mødt af efter uddannelsen.

Støttepersonerne er gennem uddannelsen blevet bedre til at vurdere, hvilke områder der er brug for hjælp på, og hvilken hjælp der er den rette på det givne område. Derudover oplever støttepersonerne, at de er blevet mere opmærksomme på at koordinere deres støtte med borgernes ønsker og oplevede behov for støtte. I virkningsmålingen ses der derfor også en tydelig tendens til, at den ydede støtte nærmer sig det behov for støtte, som borgerne oplever at have.

Et vigtigt udbytte af uddannelsen for støttepersonerne har derudover været et gennemgående fokus på planlægning og struktur i den givne støtte. Ved at tilbyde borgerne redskaber til at planlægge og strukturere deres daglige gøremål højnes borgernes mulighed for selv at mestre deres dagligdag. Større planlægning og struktur i selve mødet med borgerne resulterer desuden i et større udbytte af den givne støtte, hvilket vurderes positivt af både støttepersoner og støttemodtagere.

Der er fastsat en række konkrete mål og succeskriterier for uddannelsen og for evalueringens resultater, disse kan ses i afsnit *2.1.3 Mål og succeskriterier*. Målopnåelse og opfyldelse af succeskriterier kan læses i afsnit *5 Målopnåelse*.

2 Indledning

Denne rapport sammenfatter evalueringen af Uddannelse for støttepersoner til voksne med ADHD. Evalueringen undersøger virkninger af uddannelsen for støttepersoner og borgere.

2.1 Beskrivelse af projektet

ADHD-uddannelse for støttepersoner er et uddannelsesstilbud målrettet kommunale støttepersoner, der arbejder hos borgere med ADHD efter § 85 i Lov om Social Service. Hensigten med uddannelse af støttepersoner er, at voksne med ADHD kan få en kvalificeret støtte, så de får bedre mulighed for at mestre deres dagligliv. Uddannelsen er udviklet og iværksat af ADHD-foreningen, finansieret af Socialministeriet og gennemført i samarbejde med UC Lillebælt. Uddannelsen blev udbudt nationalt med start i december 2010. Der er gennemført i alt ni hold. Hvert kursus har bestået af otte undervisningsdage, som fordelte sig over fire måneder. Deltagerne har dermed haft mulighed for at afprøve og implementere den erhvervede viden samt få faglig vejledning undervejs. For hvert hold oprettes efterfølgende et lokalt fagligt netværk, så deltagerne efter uddannelsens afslutning fortsat har haft mulighed for sparring og videreudvikling af viden og erfaringer. ADHD-foreningen har faciliteret møderne i netværket det første halve år, og herefter har grupperne haft mulighed for at fortsætte netværket på egen hånd.

Ud over selve uddannelsen er der blevet udarbejdet en håndbog til støttepersonerne med udgangspunkt i en lignende publikation for kommunale sagsbehandlere.

2.1.1 Evaluering

Uddannelsesprojektets to målgrupper er:

1. Voksne med ADHD, som får støtte i hjemmet efter § 85 i Lov om Social Service.
2. Kommunale støttepersoner, som arbejder med voksne borgere med ADHD

Formålet med evalueringen er at undersøge udbytte og virkning af projektet blandt begge målgrupper. Uddannelsen er blevet evalueret i forhold til såvel uddannelsesdeltagere som modtagere af støtte i hjemmet.

Målet med uddannelsen har været, at ca. 200 støttepersoner (to fra hver af landets 98 kommuner) deltager, og at de i projektperioden hver arbejder med to borgere med ADHD, så der indgår i alt ca. 400 borgere med ADHD i evalueringen.

Hos støttemodtagerne (1) er der gennemført en før og efter måling ved hjælp af et spørgeskema, som er blevet besvaret i alt tre gange (se en uddybet beskrivelse af metoden i kapitel 3). Før-efter undersøgelse kan ikke sige noget om effekt som sådan, da mange andre faktorer, som der ikke kan tages højde for, kan have indflydelse på modtagerens udvikling i håndtering af daglige aktiviteter. Men da der vil være tale om et forholdsvis højt antal borgere i virkningsmålingen, som yderligere suppleres med interview, er hensigten at undersøgelsen kan fremhæve tendenser i virkningen af uddannelsesforløbet.

I forhold til støttepersonerne (2) vil evalueringen beskrive dels elementer i uddannelsesforløbet, antal deltagere mv., og dels deltagernes vurdering af uddannelsens indhold og udbytte af forløbet. Vurdering og udbytte undersøges gennem et spørgeskema til støttepersonerne efter uddannelsens afslutning samt fokusgruppeinterview med tre uddannelseshold (se nærmere beskrivelse af metoden i kapitel 3).

Spørgeskemaundersøgelse, fokusgruppe og interview er gennemført med udgangspunkt i målene for uddannelsesforløbet, som præsenteres i afsnit *2.1.3 Mål og succeskriterier*

2.1.2 Udvikling i projektperioden

Uddannelsen af alle ni hold støttepersoner og udarbejdelse af håndbog for støttepersoner har været gennemført som planlagt i projektperioden. Det har imidlertid været vanskeligt at få alle kursister til at deltage i netværksmøderne efterfølgende. Projektlederen fra ADHD-foreningen har ved at spørge nogle af de udeblivende kursister fundet ud af at det især har været svært for bostøtten at få lov af arbejdspladsen til at prioritere tiden til netværksarbejde efter selve uddannelsen. Selv om netværket hele tiden har været planlagt og beskrevet som en del af uddannelsen, har deltagelse heri muligvis ikke været godt nok præciseret som en forpligtende del af uddannelsen.

Der har været store vanskeligheder med at indhente det forventede antal spørgeskemaer til virkningsmålingen. Der er flere årsager til det store frafald. For det første var det langt fra alle deltagere på uddannelsen, som havde to borgere med ADHD, som de kunne evaluere sammen med, hele vejen gennem uddannelsen. Det skyldes, at der var mange deltagere, som startede på uddannelsen uden at have to borgere tilknyttet, selvom dette var et krav. Derudover at der var mange borgere, som faldt fra deres støtteperson, mens støttepersonerne gik på uddannelsen, dette fremgår af støttepersonernes udsagn og udfyldte skemaer indsendt med forklaring om manglende eller afbrudt kontakt.

For det andet mangler virkningsmålingen data, fordi der har været en del borgere som ikke har ønsket at deltage i evalueringen efter første måling ifølge støttepersonerne. Støttepersonerne oplevede, at borgerne havde urealistisk høje vurderinger af deres eget funktionsniveau og urealistiske lave forventninger til deres behov for støtte ved første måling. Mange af støttepersonerne startede med at arbejde med deres første borger med ADHD ved uddannelsens start. Det nye samarbejde og deraf endnu uetablerede tillidsforhold kan være en årsag til, at borgerne har vurderet deres funktionsniveau urealistisk højt og deres behov for støtte urealistisk lavt.

Støttepersonerne er blevet undervist i at tale med borgerne om deres funktionsniveau og behov for støtte via en struktureret dialogguide på uddannelsen. Borgerne er blevet undervist i deres sygdom og symptomer af støtte personen. Både undervisning og bedre kendskab mellem støtteperson og modtager har ifølge tilbagemeldinger fra støttepersonerne haft betydning for, at borgerne er blevet mere realistiske i vurderingen af deres støttebehov og funktionsniveau ved anden og tredje måling.

I tilbagemeldinger fra støttepersonerne fremgik det i relation til problemerne med at indsamle data til virkningsmålingen, at hverken de selv eller borgeren havde lyst til at indsende skemaer, hvor det umiddelbart så ud som om, borgeren var blevet ringere. Støttepersonerne oplevede, at deres konkrete arbejde med borgerne blev evalueret, og at

de var blevet ringere ifølge skemaerne, hvilket er i uoverensstemmelse med deres egen vurdering af et fagligt og praktisk løft gennem uddannelsen.

Støttepersonerne beskriver desuden i tilbagemeldingerne, at borgerne havde svært ved at svare på skemaerne, fordi det kan være meget abstrakt at beskrive sit problem med en opgave, man ikke lige har fingrene i. Problemet er ofte med 'at få det gjort' snarere end med 'hvordan det gøres'. Evnen til at omsætte hensigt til praksis kan netop være en af udfordringerne for borgere med ADHD. Mange i målgruppen vil typisk tænke, det kan jeg dag godt, men alligevel aldrig få det gjort. Det kan være med til at forklare det dyk, der ses i virkningsmålingen i borgernes problemoplevelse.

Et uddybende brev som blev udleveret sammen med virkningsmålingen blev derfor omskrevet for at muliggøre at støttepersonerne kunne drøfte borgernes besvarelser med dem, hvis de synes, de var urealistiske. Derudover blev der lagt meget stor vægt på vigtigheden af at gennemføre og indsende skemaerne både ifølge brevet, fra kursuslederne på alle hold og fra evaluator i forbindelse med fokusgrupper på tre hold.

Frafaldet på netværksmøderne og i dataindsamlingen har betydet, at der er nogle af projektets succeskriterier, som ikke er opfyldt. Der har ikke været 50 % deltagelse fra støttepersonerne på netværksmøderne som forventet i projektbeskrivelsen. Og der har ikke været tilknyttet 400 borgere til projektet og dataindsamlingen. Der er modtaget data fra 209 borgere i første måling, 40 i anden måling og 28 i tredje måling. I den første måling har kun ca. halvdelen af de forventede borgere deltaget og i de efterfølgende målinger er svarprocenten så ringe, at vi ikke kan sige med sikkerhed, om udviklingen i figurerne faktisk afspejler udviklingen for gruppen i løbet af uddannelsesperioden.

Vi har derfor valgt at opgøre data i evalueringen med udgangspunkt i de borgere, der kan spores gennem alle tre målinger. Af de 28 borgere, som har svaret i tredje måling, er der 12 der kan spores tilbage gennem anden måling og første måling. At der ikke er 28 skyldes, at der ikke er angivet holdnummer og borger A eller B for de resterende, samt at enkelte der har svaret i tredje måling ikke har svaret i anden måling. Data fra den samlede population er præsenteret i figurer i bilag 5.

Det er ikke muligt at generalisere fra de tolv forløb til hele gruppen af borgere. Men 12 borgere stammer fra støttepersoner fordelt på fire forskellige uddannelseshold, der er således en vis spredning over uddannelsen. Fordelingen af baggrundsvARIABLE for denne gruppe præsenteres i afsnit *4.2 Evaluering af uddannelsens resultater* sammen med baggrundsvARIABLE for den samlede gruppe. Her ses det, at fordelingen af baggrundsvARIABLE ligner hinanden for de to grupper og ikke mindst ligner dataopgørelserne også hinanden, derfor er der en vis sammenlignelighed mellem grupperne.

2.1.3 Mål og succeskriterier

Som mål for uddannelsesforløbet af støttepersoner er der opstillet fire punkter:

- Deltagerne bliver i stand til at gennemskue og vurdere de særlige behov for støtte, som knytter sig til et liv med ADHD

- Deltagerne har redskaber til at støtte og træne voksne med ADHD, så de i videst mulig omfang selv bliver i stand til at planlægge og strukturere daglige opgaver
- Deltagerne er i stand til at yde kompenserende støtte og vurdere egnede hjælpemidler, hvor dette er nødvendigt
- Deltagerne er bevidste om rollen som brobygger, så støttefunktionen bliver et led mellem borgeren og myndigheden

De konkrete succeskriterier for uddannelsen fremgår af uddannelsens programteori:

Kurset er afholdt og evalueret til planlagt tid

75 % af kommunerne sender hver 2 støttepersoner

85 % af de tilmeldte deltagere gennemfører uddannelsen

75 % af deltagerne er tilfredse med kursets indhold og form

75 % af deltagerne udtrykker, at deres viden om ADHD er forøget, og at de har fået redskaber, der har betydning for håndtering af deres arbejde

50 % af de uddannede støttepersoner deltager i det faglige netværk

50 % af udvalgte og interviewede voksne med ADHD, som har modtaget støtte af de deltagende støttepersoner, giver udtryk for, at de føler, de har gennemgået en positiv udvikling og har fået et mere velfungerende hjemmeliv.

Målene og succeskriterierne drøftes i rapporten, når det er relevant i takt med dataopgørelsen. Resultaterne kan også findes samlet i rapportens afsnit *5 Målopnåelse*.

3 Metode

3.1 Forskellige datakilder

Data til evaluering af støttepersonuddannelsen er indhentet gennem forskellige datakilder.

Støttemodtagere:

Der er gennemført en før-efter evaluering af uddannelsens virkning i forhold til støttemodtagende voksne med ADHD. Data er indsamlet via et spørgeskema, som støttemodtagerne har udfyldt ved starten af støttepersonernes uddannelsesforløb, ca. to måneder efter uddannelsens afslutning og igen ca. 5-6 måneder efter uddannelsens afslutning. Det var oprindeligt planen at spørgeskemaudfyldelsen skulle placeres ved afslutningen af uddannelsen samt tre måneder efter afslutningen af uddannelsen. På baggrund af støttepersonernes ønske om at nå at arbejde lidt mere med støttemodtagerne blev dataindsamlingen flyttet. Dette kan have haft indflydelse på svarprocenten.

Spørgeskemaet er udviklet med udgangspunkt i handleplansredskaberne CAN¹ og Kaboga², og målrettes uddannelsens formål: at støttemodtagere med ADHD får et mere velfungerende hjemmeliv ved at blive bedre i stand til at planlægge dagligdagens gøremål og aktiviteter. Skemaet skal således måle udviklingen af støttemodtagerens håndtering af de daglige aktiviteter, som uddannelsen har fokus på. Det drejer sig om:

- personlig hygiejne
- tøjvask
- oprydning
- rengøring
- indkøb
- madlavning
- behandling af post
- økonomistyring

Udover spørgeskemaundersøgelsen er der foretaget tre personlige interview med borgere med ADHD, som modtager støtte i hjemmet. Interviewene er gennemført med henblik på at undersøge kvalitative aspekter ved den hjælp, borgerne modtager samt give mulighed for et mere dybdegående indblik i deres vurdering og holdninger i forhold til støttebehovet. Interviewpersonerne er tilfældigt udvalgt via deres støtteperson blandt de der har lyst og ressourcer til at deltage. Interviewene foregik efter endt uddannelsesforløb.

Støttepersoner

Data til beskrivelse af støttepersonernes vurdering af uddannelsesforløbet er blevet indhentet via et spørgeskema, som deltagerne er blevet bedt om at udfylde i forbindelse

¹ 'Camberwell Assessment of Needs': oversat til en dansk kontekst samt undersøgt af Center for Evaluering, Psykiatrien i Århus Amt

² Videnscenter for Socialpsykiatri 2004. Udviklet af P. Bøgelund, Botilbudet Kragelund, Århus samt K. Paulsen, Botilbudet Pedersvænge, målrettet handleplansarbejde med sindslidende i et botilbud.

med afslutning af kurset. Spørgeskemaet er udviklet i et samarbejde mellem ADHD-foreningen og UC Lillebælt.

Derudover er der foretaget tre fokusgruppeinterview, som blev gennemført i forbindelse med de første tre netværk. Fokusgrupperne er spredt geografisk af hensyn til at tage højde for eventuelle forskelle på tværs af landet. Der er gennemført fokusgrupper i Silkeborg, Roskilde og Odense. Fokusgruppeinterviewene havde til formål at gå mere i dybden med deltageres vurderinger end spørgeskemametoden tillader, og således bidrage til belysning af uforudsete emner og problematikker. Fokusgruppeinterview er velegnet, fordi deltagerne får mulighed for at drøfte hinandens udtalelser og sammenligne hinandens erfaringer og forståelser, og interaktionen mellem deltagerne fremmer således produktion af ny viden om emnet.

3.2 Metodiske overvejelser

Spørgeskemaerne til støttemodtagere er udviklet på baggrund af handleplansredskaberne CAN og KABOGA (Se noter ovenfor), som blandt andet har til formål at afdække, hvilke områder der kræver særligt arbejde hos hver støttemodtager.

Spørgeskemaet er blevet udleveret via støttepersonerne til de enkelte støttemodtagere. Fra tidligere evalueringer af tilbud til voksne med ADHD³ er der erfaring for, at svarprocenten er meget lav blandt målgruppen, formentlig fordi et karakteristika ved mennesker med ADHD er, at det er vanskeligt at overskue daglige aktiviteter og at få gøremål udført og afsluttet. For at sikre en tilstrækkelig høj svarprocent har undersøgelsen været planlagt, så svarpersonerne udfylder skemaet i samarbejde med deres støtteperson. Fordelen er yderligere, at skemaet kan bruges til udvikling og fokusering af indsatsen i forhold til den enkelte borger, fordi udfyldelse af skemaet kan give anledning til drøftelser mellem støtteperson og støttemodtager af indsatsen.

Som nævnt i afsnit 2.1.2 *udvikling i projektperioden* har der været store udfordringer med at få svarprocenten op på et tilfredsstillende niveau. Det er desværre ikke lykkedes for denne del af evalueringen. Data opgøres derfor kun for en begrænset gruppe på 12 borgere, som kan spores gennem hele virkningsmålingen. Gruppen med de tolv borgere ligner den samlede gruppe på flere punkter. Udviklingen for de 12 i virkningsmålingen ligner udviklingen for alle besvarelser med nogle få undtagelser. Derudover fordeler baggrundsvariablene sig relativt ens for den samlede gruppe og for de 12 borgere (se afsnit 4.2). Støttepersonerne som arbejder sammen med borgerne fordeler sig desuden over fire af uddannelsens hold. De 12 forløb er både metodisk gyldige og pålidelige og derfor præsenteres de 12 samlede udviklingsforløb i analysen frem for en samlet opgørelse. Vedlagt i bilag 5 findes figurer med de samlede besvarelser til at sammenligne med.

På grund af det meget lave antal respondenter i forhold til det forventede antal, kan evalueringen heller ikke svare på særlige udviklinger for grupperinger indenfor målgruppen. Der er simpelthen for få data til at opgøre udviklingen fordelt på køn, alder

³ *Projekt Voksen ADHD – en evaluering af et projekt målrettet voksne med ADHD*, Center for Kvalitetsudvikling, marts 2010.

eller beskæftigelse. Dataopgørelse over støttemodtagernes fordeling på køn, alder og beskæftigelse præsenteres i afsnit *4.2 Evaluering af uddannelsens resultater*.

I spørgeskemaets svarkategorier er der ikke indlagt et naturligt hierarki til at beskrive mængden af støtte til borgerne, derimod muliggør svarkategorierne at typen af støtte beskrives. Det vil sige at skalaen, som går fra ingen hjælp over støtte derefter træning, til kompenserende hjælp, beskriver, hvorvidt borgere:

1. er meget selvstændige indenfor det givne spørgsmål (ingen hjælp)
2. har brug for at udføre udfordringen sammen med en støtteperson (støtte)
3. er i gang med træning til at klare udfordringen selv eller med støtte fremadrettet (træning)
4. eller endelig ikke selv deltager i udførelsen (kompenserende hjælp).

Svarkategorierne uden tydeligt hierarki kan gøre det vanskeligt at vurdere, om støtten er stigende eller faldende. Støttepersonerne bliver trænet i at vurdere borgerens behov for støtte på uddannelsen, hvilket bl.a. betyder at der differentieres i problemområder og at indsatsen fx med mere selvstændiggørelse målrettes områder, hvor borgeren er motiveret, og områder, der er uoverskuelige for borgeren, kan hvile imens fx med kompenserende støtte. Dette er af hensyn til muligheden for at arbejde med selvstændiggørelse på et område af gangen. Et eksempel på dette kan være, at en borger får kompenserende hjælp til at kontakte myndighedspersoner i kommunen i forbindelse med en aftale om næste funktionsevnevurdering, mens vedkommende er i gang med at træne til at handle ind uden støtte.

Erfaringen og læringen via uddannelsen er, at borgeren får mere ud af træningen, hvis det er muligt at fokusere på et område af gangen. Implikationen for evalueringen er, at det kan se ud som om, at borgere får mere støtte end de fik tidligere, fordi der arbejdes med at frigøre plads til en træning. I analysen beskrives, hvordan dette understøttes af både støttepersoner og borgeres udsagn om, at støttepersonerne er blevet bedre til at vurdere behovet og målrette deres støtte.

Støttemodtagerne har haft mulighed for at krydse af i flere svarkategorier på en gang og dermed både angive at de modtager støtte og træning. Da det er meget få støttemodtagere (41 i alt ud af antallet af faktiske kryds⁴ som er 4448), der har sat flere kryds, samtidig med at dobbeltkryds skaber forvirring i dataopgørelsen, er dobbelte svar fjernet ved, at kategorien længst til venstre er valgt tilfældigt.

⁴ Antallet af faktiske kryds i undersøgelsen er ved 1. måling: 209 svar X 16 spørgsmål, 2. måling: ca. 40 svar X 16 spørgsmål og 3. måling ca. 29 svar X 16 spørgsmål, det vil sige antallet af kryds i undersøgelsen er ca. = 4448.

4 Analyse

Indledningsvist i afsnit 4.1 præsenteres deltagernes evalueringer af kursusgangene, som inkluderer seks spørgsmål, som har været udgangspunkt for drøftelser i fokusgrupperne, og som er hentet i de på forhånd fastsatte mål for uddannelsen, som beskrevet i afsnittet *2.1.3 mål og succeskriterier*. De fleste spørgsmål i denne del af evalueringen handler om deltagernes forudsætninger for at modtage indlæring og tilfredshed med undervisningen, disse opgøres i begrænset omfang i rapporten, dem som ikke opgøres er vedlagt i bilag 3. Kommentarer fra kursusevalueringen er vedlagt i bilag 4.

I analysens afsnit 4.2 præsenteres virkningsmålingen, som er gennemført af støttemodtagerne. I begge spørgeskemaopgørelser inddrages interview af støttemodtagere og fokusgrupper med støttepersoner, når det er relevant for emnet.

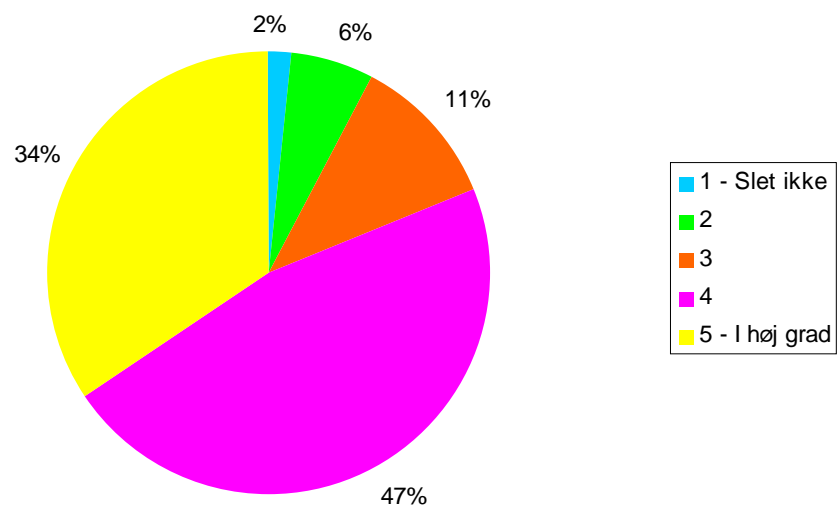
4.1 Evaluering af kursusgange

De seks spørgsmål måler graden af tilfredshed med udbyttet af undervisningen på en 5-punktskala, hvor 5 er udtryk for en høj grad af tilfredshed, og 1 udtryk for en lav grad af tilfredshed. Antallet af svar per spørgsmål er 63 eller 64., hvilket skyldes, at spørgsmålene først blev medtaget i kursusevalueringen ca. halvvejs i afviklingen af uddannelsesforløb.

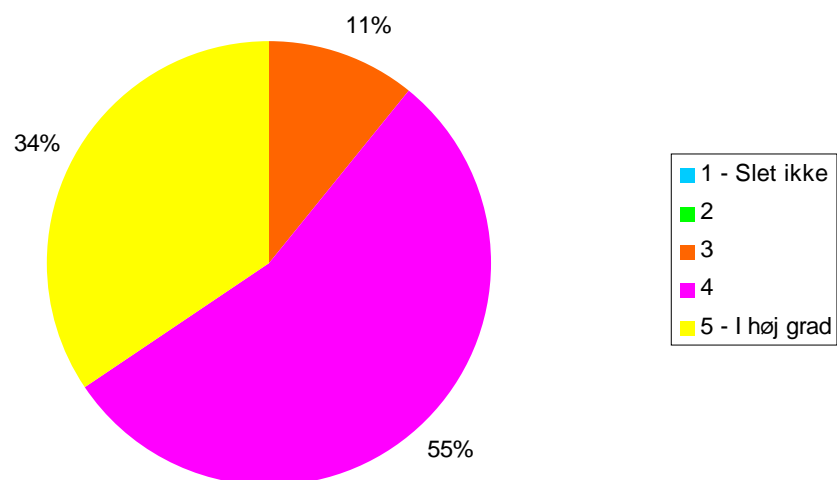
4.1.1 Gennemskue det særlige behov for støtte

Deltagernes evaluering af kursusgangene viser generelt, at deltagerne har fået et betydeligt udbytte af uddannelsen. Spørgsmål 22, 23 og 24 nedenfor afspejler generelt, hvorvidt deltagerne er blevet bedre til at gennemskue og vurdere de særlige behov for støtte, som knytter sig til et liv med ADHD. Her er der en bred opbakning til, at man på kurset både har fået forøget sin viden om ADHD, man har fået redskaber til at håndtere den givne støtte og endelig vurdere det særlige behov for støtte hos borgeren. Det første beskrevne mål med uddannelsen: *Deltagerne bliver i stand til at gennemskue og vurdere de særlige behov for støtte, som knytter sig til et liv med ADHD* vurderes derfor, som værende opfyldt. Det viser sig i løbet af analysen, at støttepersonerne også på de specifikke støtteområder i løbet af uddannelsen tilpasser deres støtte til borgernes støttebehov mere og mere.

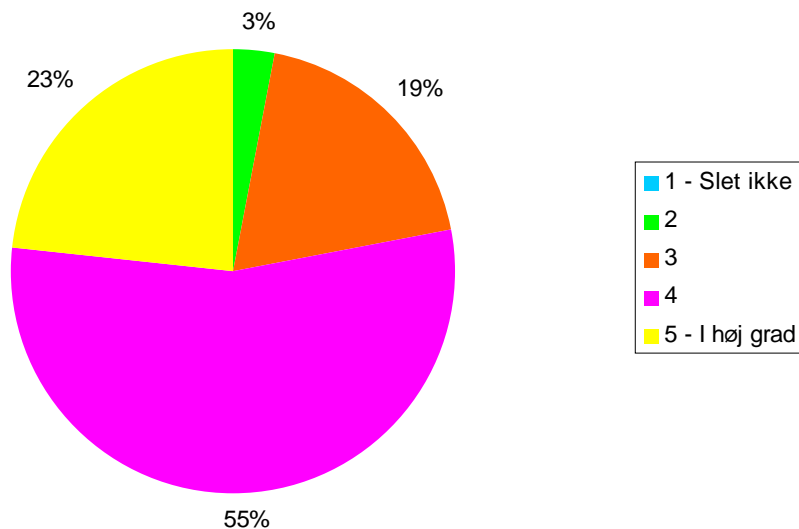
22. I hvilken grad har uddannelsen forøget din viden om ADHD?

23. I hvilken grad har uddannelsen givet dig redskaber til at håndtere støtten til borgere med ADHD?

24. I hvilken grad har uddannelsen gjort dig i stand til at vurdere det særlige behov for støtte hos borgere med ADHD?

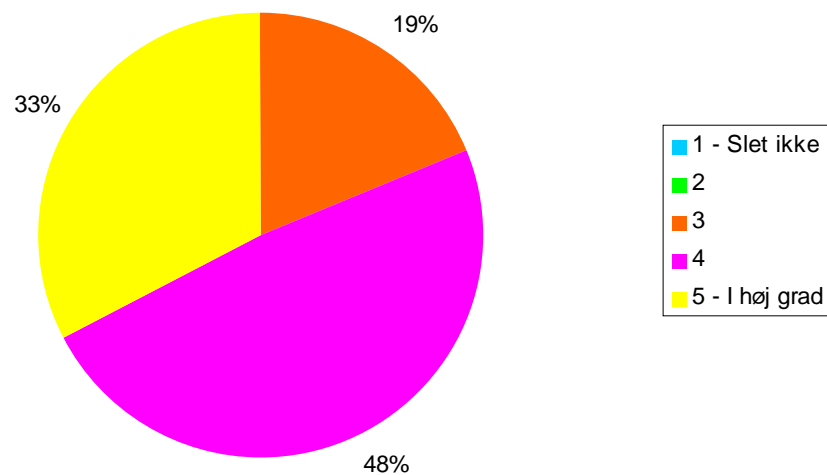
4.1.2 Planlægge og strukturere

Af spørgsmål 25 nedenfor kan det ses, at deltagerne ligeledes vurderer, at uddannelsen har givet dem redskaber til at støtte voksne med ADHD, så de i videst mulig omfang selv bliver i stand til at planlægge og strukturere deres daglige aktiviteter, idet 81 % af deltagerne svarer 4 eller 5 til dette spørgsmål. Også her har uddannelsen altså haft et betydeligt positivt bidrag til deltagerne.

Erfaringerne fra interview med støttemodtagere er ligeledes, at støttemodtagerne alle har fået tilbudt forskellige redskaber til at strukturere deres dag. Det er ikke alle interviewpersonerne, som er bevidste om, at de anvender et målrettet redskab. Men de bruger alle en form for kalender, ugeskema eller opgaveliste, som de er blevet præsenteret for af deres støtteperson, og som de udarbejder i fællesskab som en del af deres støtte. To af interviewpersonerne fortæller desuden, at de er blevet bedre til at planlægge små skridt af gangen frem for alt for store opgaver på en gang. Den tredje interviewdeltager var ved interviewtidspunktet kun lige gået i gang med at bruge et ugeskema som strukturværktøj. En interviewdeltager fortæller:

"Forskellen var nok, at efterfølgende der havde hun en større viden på området. Og jeg kunne mærke, at vi begyndte at arbejde mere målrettet, struktureret. Og så at jeg fokuserede på små mål og ikke havde de der langsigtede forestillinger. Det er i hvert fald til det positive."

25. I hvilken grad har uddannelsen givet dig redskaber til at støtte voksne med ADHD i at strukturere og planlægge daglige aktiviteter?

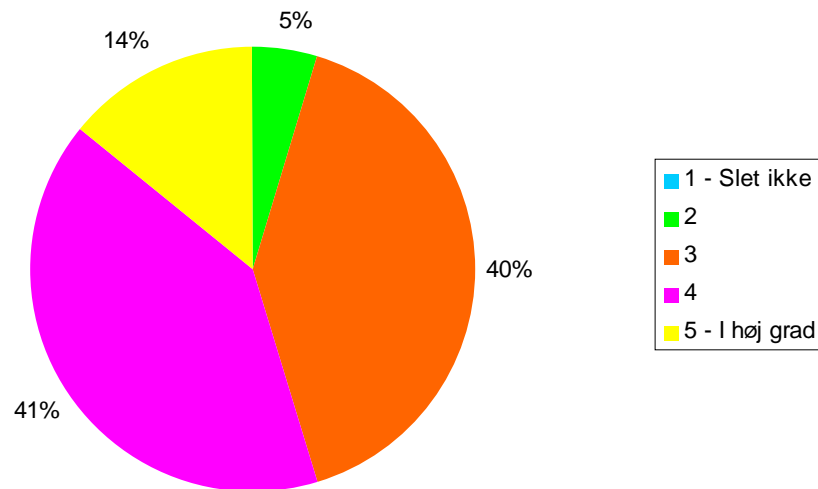
Strukturhjælpen har generelt stor betydning for borgerne i interviewundersøgelsen og det generelle billede fra fokusgrupper og interview er, at den anvendes på alle de områder, som borgerne arbejder med sammen med deres støtteperson. Derfor støder vi på strukturhjælpen og dens betydning gennem hele indeværende rapport.

Planlægning og struktur samt forskellige *grader* af støtte og hjælp til personlig motivation til at udføre planer er nøgleord for, hvordan både borgere og støttepersoner beskriver borgernes behov for støtte, efter støttepersonerne har været på uddannelse. Disse fire emner er gennemgående for alle de områder, som borgerne har vurderet deres behov for støtte indenfor i virkningsmålingen. Struktur og planlægning tegner sig således som karakteristiske elementer i, hvordan målgruppen bedst støttes. Derudover er forskellige grader af støtte tilpasset borgerens strukturarbejde. Væsentlige faktorer for, at støtten opleves fyldestgørende og strukturen bliver anvendelig er fx personlig vejledning og træning eller visuel støtte som fx piktogrammer relateret til borgerens personlige motivation. Dette vil vise sig, som gennemgående temaer i analysen.

4.1.3 Vurdering af egnede hjælpemidler

Deltagernes vurdering af, hvorvidt uddannelsen har gjort dem i stand til at vurdere behov for hjælpemidler til borgerne, er knap så positiv (spørgsmål 26 nedenfor). Dog er det over halvdelen (55 %) som svarer 4 eller 5 til dette spørgsmål. 40 % af deltagerne giver kun en middelvurdering. Det må derfor vurderes, at det ikke er på dette område deltagerne har fået størst udbytte af uddannelsen, men de har dog fået noget.

26. I hvilken grad har uddannelsen gjort dig i stand til at vurdere behov for hjælpemidler til borgere med ADHD?

Der er generelt ikke konsekvens i skelnen mellem redskaber til struktur og andre hjælpemidler. Dette gælder både for støttepersoner i fokusgrupperne og for borgerne. Et hjælpemiddel kan fx derfor både være en kugledyne, men også en timetimer, som hjælper med at strukturere tid. Det betyder, at der nogle steder i rapporten er mere positive oplevelser af hjælpemidler end andre steder, og det kan være lidt svært at vide, hvilke hjælpemidler der henvises til i alle sammenhænge.

Der er en af interviewdeltagerne, som har fået hjælp til at søge en kugledyne gennem sin støtteperson. Dynen er uundværlig for borgeren, som på trods af pinlighed over at have den med i toget, tog den med på et weekendbesøg hos et familiemedlem. En anden interviewdeltager havde spurgt sin støtteperson om muligheden for at søge en kugledyne, men var ikke kommet videre endnu. En af interviewdeltagerne havde også med succes anvendt en timetimer, ind til den gik i stykker. Derudover havde én også erfaring med at få akupunktur til at falde til ro.

Støttepersonerne fortæller, at de generelt er blevet mere opmærksomme på at de kan søge hjælpemidler til deres borgere, også fx økonomiske midler. Mange oplever, at de desuden har fået en langt *"større teoretisk indsigt til at vurdere, hvad der hjælper"*. Flere støttepersoner lagde desuden vægt på, at de også er blevet *"Bedre til at stille opklarende spørgsmål, så man bedre kan finde frem til, hvad der er brug for"*.

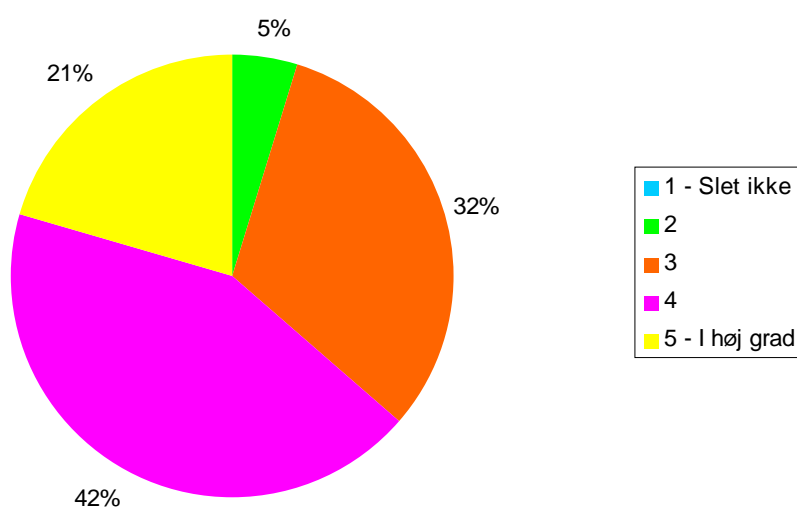
Der er desuden mange støttepersoner i fokusgrupperne, som pointerer betydningen af at bruge visuelle hjælpemidler, og rigtig mange værdsætter de udleverede hjælpemidler på USB-nøglen. Piktogrammerne bliver fremhævet i alle fokusgrupperne, i en gruppe er fokus på, at støttepersonerne oplever, at de er blevet bedre til at bruge piktogrammer, idet de er blevet mere skarpe på teori om ADHD. Støttepersonerne oplever at være blevet tydeligere i anvendelsen og til at samarbejde med borgerne om visuelle hjælpemidler. En anden gruppe, mener at piktogrammerne vil være mere anvendelige at lægge på borgerens PC, fordi de oplever, at borgerne ikke vil hænge dem op på væggen. Den tredje gruppe var

generelt enige om, at de kunne ønske, at de havde haft mulighed for at prøve flere af redskaberne af på selve uddannelsen. Afprøvning af redskaber var netop tiltænkt som en mulighed i netværksgrupperne og derfor ikke en del af uddannelsen. Denne fordeling kunne evt. fremhæves yderligere i informationen om uddannelsen ligesom den obligatoriske deltagelse i netværket i forbindelse med uddannelsen.

4.1.4 Brobygger

Rollen som brobygger mellem borger og myndighed, vurderer deltagerne generelt, at uddannelsen har bidraget positivt til. Der er dog også en forholdsvis stor andel, på 32 %, som kun giver dette en middelvurdering. Det vurderes dermed, at uddannelsen giver et vist bidrag til at gøre støttefunktionen til et led mellem borger og myndighed.

27. I hvilken grad har uddannelsen styrket din rolle som brobygger mellem borger og myndighed?

Flere støttepersoner fortæller, at netop kontakten ind i kommunens forskellige systemer er en betydningsfuld støtte for deres borgere med ADHD. Der var rigtig meget ros til juraundervisningen på uddannelsen. Flere støttepersoner ville gerne have meget mere, hvilket kan være et udtryk for, at det er et område, hvor der skal rigtig meget viden til, for at være helt på hjemmebane. De fleste støttepersoner ved fokusgrupperne havde imidlertid oplevelsen af, at de havde fået styrket deres rolle som brobygger.

"Mere opmærksom på min rolle som jurist. Mere skarp på lovgivning – kan varetage borgerens krav i forhold til lovgivning."

Brobyggerfunktionen er netop også betinget af samarbejde med og forståelse for andre systemer. *"Jeg er blevet rustet til at tage teten. Tale borgerens sag overfor myndighed[s afdelingen]."* (Fokusgruppe Roskilde). Det er oplevelsen både hos støttepersoner og modtagere, at kommunernes medarbejdere i andre systemer taler pænere til borgerne, når de har en støtteperson med som bisidder. Flere støttepersoner pointerer desuden ved fokusgrupperne, at deres uddannelse i støtte til borgere med ADHD har givet dem en vis anciennitet hos samarbejdspartnere og kollegaer, når de deltager som bisidder. Ancienniteten betyder, at de oftere spørges til håndteringsstrategier og har nemmere ved

at vejlede samarbejdspartnere i indflydelsen fra ADHD på borgerne. Denne mulighed for vejledning af kollegaer opleves i sig selv at være med til at skabe bedre forståelse for målgruppen.

"Jeg synes det har givet rigtig meget i forhold til brobyggerfunktion. Jeg har snakket med personer der skal snakke med borgeren om, hvordan de skal snakke med ham – visualisere og hvordan de bedst når borgeren."

4.2 Evaluering af uddannelsens resultater

I den følgende analyse præsenteres udvalgte data fra spørgeskemaet til støttemodtagere. Nedenstående tabel viser baggrundskaraktistika for svarpersonerne.

Tabel 1: Svarpersonernes fordeling på baggrundskaraktistika

	1. måling	2. måling	3. måling	De 12 gennemgående
Køn				
Mænd	118	23	18	7
Kvinder	91	16	10	5
Alder				
16-30 år	120	21	19	7
31-40 år	52	11	3	1
41-50 år	30	7	4	2
51 år og derover	6	1	1	0
Uddannelse				
Ikke gennemført uddannelse	38	12	1	1
Grundskole	99	15	19	9
Gymnasium, HF, HH, HTX eller tilsvarende	10	3	1	0
Faglært	37	9	1	0
Videregående uddannelse	17	1	3	1
Civilstand				
Gift/samlevende	50	13	5	3
Enlig	151	25	21	9
Arbejdssituation				
Arbejde	23	7	3	2
Ledig/andet	184	32	23	9

For hver enkelt måling, som præsenteres i diagrammerne i følgende afsnit, fremgår antallet af svar af parentesens ud for måling-nummer. Svarene er dog opgjort som

procentvise fordelinger, af hensyn til sammenligning på tværs af målingerne. Der er kun medtaget svar fra de 12 deltagere, som kan spores fra første til tredje måling, da disse er valide data over de 12 deltageres udvikling. Det er som nævnt under metodiske overvejelser ikke muligt at generalisere data fra de 12 til at gælde hele populationen, men der er flere forhold der indikerer de to grupper ligner hinanden, herunder fordelingen baggrundsvariablene, som er præsenteret i tabellen ovenfor.

4.2.1 Personlig hygiejne

Spørgeskemaundersøgelsen tager som tidligere beskrevet udgangspunkt i at måle støttemodtagernes håndtering af daglige aktiviteter, såsom personlig hygiejne, rengøring og madlavning. Diagram 1 nedenfor viser borgernes håndtering af den personlige hygiejne. Ved kursets start ses det, at langt størstedelen af støttemodtagerne ingen eller kun små problemer har på dette område. Det er kun hos ganske få, at dette er et alvorligt problem (dette gælder også for de samlede besvarelser, se bilag 5). Ved anden måling ses der en stigning i andelen, der anser den personlige hygiejne som et lille problem. Der ses altså et lille tegn på, at flere er blevet opmærksomme på problemer med den personlige hygiejne efter kursets afslutning. I afsnit 3.1 *Udvikling i projektperioden* er forskellige årsager til stigningerne i problemoplevelse beskrevet. Her fremgår det blandt andet, at støttepersonerne er blevet undervist i dialogguide og i systematisk at afdække borgerens behov, det kan i sig selv medføre bevidsthed og fokus på nye områder. Derudover er det sandsynligt at støtteperson og støttemodtager er blevet mere fortrolige med hinanden ved afslutning af uddannelsen, og opfølgningen. Det kan influere på hvor meget den enkelte borger fortæller kontaktpersonen om sine problemer.

Diagram 1

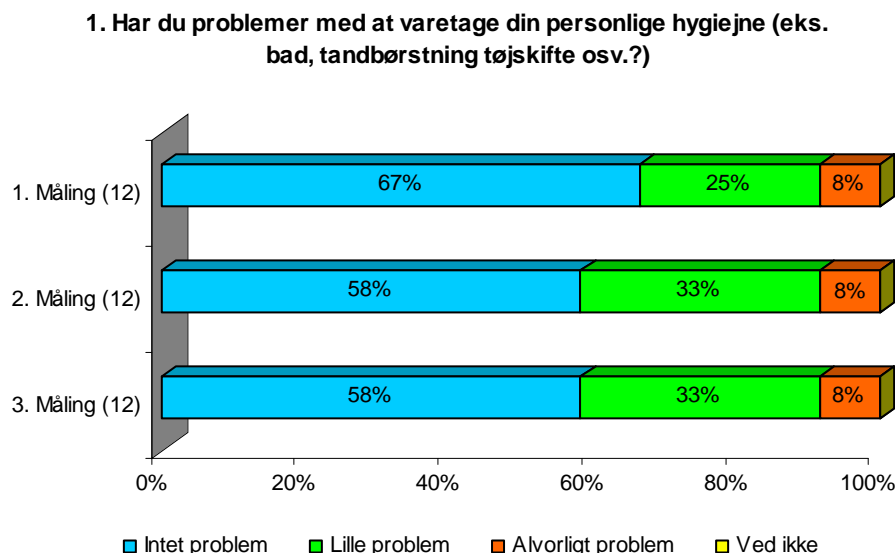
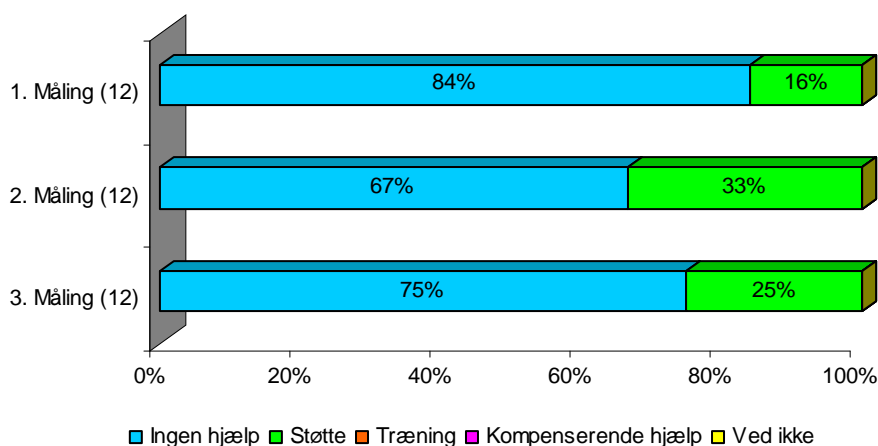

Diagram 2

1a. Hvor meget hjælp får du til at varetage din personlige hygiejne?

Sammenholdes diagram 1 (spørgsmål 1) med diagram 2 ovenfor (spørgsmål 1a) kan det ses, hvorvidt der er en overordnet sammenhæng mellem det oplevede problem og den modtagne hjælp til dette. Her kan det ses, at der ved anden måling sker en stigning i andelen, der modtager nogen form for hjælp - i dette tilfælde støtte, hvilket altså hænger godt sammen med en stigning i det oplevede problem jf. diagram 1. Ved tredje måling ses der et fald i den modtagne hjælp, mens det oplevede problem fortsat er et samme hos borgeren. Det kan derfor påpeges, at der ved tredje måling er en ret stor usammenhæng mellem andelen, der synes de har et problem, og andelen der modtager hjælp. 41 % svarer, at de har et lille eller et alvorligt problem med den personlige hygiejne, men det er kun 25 %, der modtager nogen form for hjælp, i dette tilfælde støtte.

Ingen af borgerne, der har deltaget i interview, havde problemer med deres personlige hygiejne. Men interviewpersonerne havde en holdning til, at de gerne vil have hjælp til de udfordringer, som de selv oplever at have, og ikke de udfordringer, som udefrakommende oplever, at de har. Til gengæld vil de gerne have at støttepersonen siger deres mening og eventuelle bekymringer til borgeren.

4.2.2 Vasketøj

I diagram 3 nedenfor har støttemodtagerne svaret på, hvorvidt de har problemer med at få vasket og ordnet deres tøj. Her er der en langt større andel, der opfatter dette som et problem ved den første måling end der var mht. den personlige hygiejne i den samlede population, som ses i bilag 5. For de tolv deltagere, som vi kan følge hele vejen i virkningsmålingen er der 58 % der ikke har problemer med at ordne vasketøj i første måling. Ved anden måling er denne andel på 27 % og, og der er samtidig sket en stigning i andelen, der mener, de har alvorlige problemer. I tredje måling er andelen med alvorlige problemer steget igen mens andelen med et lille problem er tilbage på niveau ved første måling. Når det kommer til den modtagne hjælp, er denne generelt steget ved kursets afslutning (anden måling) og er igen steget ved tredje måling. Der er ved tredje måling næsten fuldstændig sammenhæng mellem problemoplevelse og modtaget hjælp, kurset

har således betydet, at støttepersonerne virkningsfuldt har kunnet justere deres indsats til imødekomme støttemodtagernes behov for hjælp.

På alle de områder, som borgerne spørges til, gælder det, at støtten stiger i anden måling og nærmer sig borgerens problemoplevelse. Det samme gælder i tredje måling bortset fra spørgsmål 1 og 5. Der ses således en generelt tendens til, at støttepersonerne tilpasser deres støtte til borgerens behov efter uddannelsen også efter at have været 'alene' i praksis (ved tredje måling). Fuld sammenhæng mellem oplevet problem og modtaget hjælp er opnået i tredje måling i spørgsmål to om vasketøj og spørgsmål syv om oprydning og til dels også i spørgsmål tre om post. Derudover er der en tydelig tendens til tættere sammenhæng i tredje måling i de resterende spørgsmål, selv om fuldstændig sammenhæng ikke er opnået.

Diagram 3

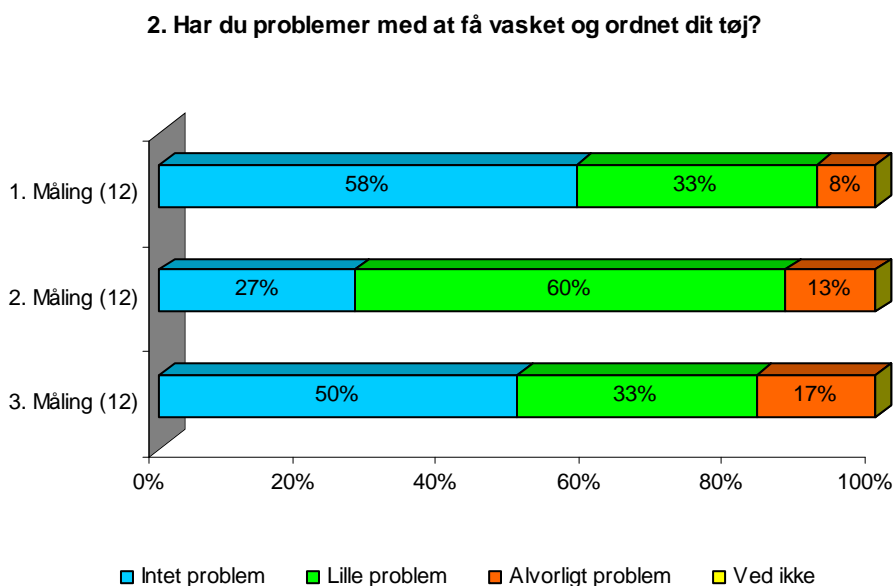
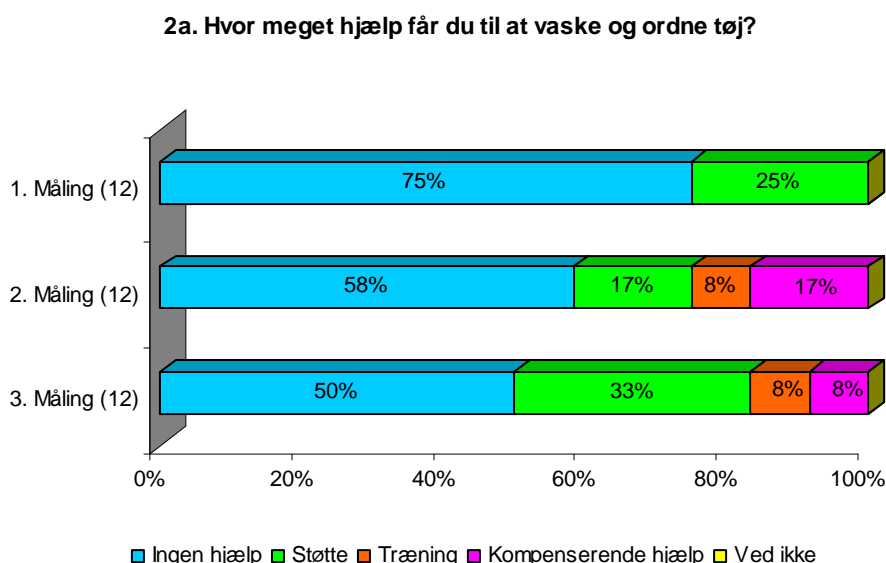

Diagram 4

I fokusgrupperne beskrev støttepersonerne, hvordan kurset har bidraget positivt til deres arbejde med at yde støtte til borgere med ADHD. Det blev nævnt i alle fokusgrupperne, hvordan støttemodtagerne følte, at kurset havde givet dem ny og bedre viden, blandt andet omkring hvad selve sygdommen ADHD er, og dermed de problemer man som borger med ADHD kan have. Ikke alt var her ny viden, men støttepersonerne beskrev, at de var blevet mere skarpe på teorien omkring ADHD og de har fået redskaber til bedre at udrede. Dette har gjort støttepersonerne bedre i stand til at se et behov hos borgeren og derefter finde løsninger på dette.

"Har fået meget hjælp i forhold til kommunikation og gribe ting an. Meget bevidst og kan gå hjem og tage redskaber i brug. Altså: pædagogiske hjælpemidler. Blevet bevidst om at inddrage borgeren mere fx her er kompenserende hjælp og anden hjælp ... (fisk/fiskestang)."

Der ses små ændringer i hvilken form for hjælp, der ydes i virkningsmålingen. Træningen er ved anden måling steget, og der ydes nu også kompenserende hjælp. Kursets undervisning i vurdering af støttebehov er ligeledes blevet fremhævet i fokusgrupperne. Deltagerne oplevede, at de var blevet bedre til at vurdere det særlige behov for hjælp hos den enkelte borger og vide, hvornår det ene frem for det andet redskab skulle bruges. Nedenfor er medtaget citater fra tre forskellige støttepersoner ved fokusgrupperne:

"Opmærksomhed på at lade borgeren selv. Kunst at hjælpe dem til selv at kunne." ... "Opmærksomhed på, hvornår jeg kan yde kompenserende støtte, og hvornår de skal have lov selv." ... "Har flyttet fokus fra det kompenserende til det udviklende."

Ved tredje måling ses der en lille stigning i andelen, der ikke har problemer med tøjvasken, men samtidig stiger andelen, der har alvorlige problemer også en smule. Den modtagne hjælp falder generelt en smule, og hvor der ved anden måling var sket en forholdsvis stor stigning i hjælp i form af træning, er denne ved tredje måling igen faldet til det samme niveau som borgerens problemoplevelse. På dette område er der altså tegn på, at der 5-6

måneder efter kursets afslutning har været en konsekvent positiv udvikling i forløbet i retning af sammenhæng mellem borgerens oplevede behov og den modtagne hjælp.

4.2.3 Oprydning

Diagram 5 nedenfor viser støttemodtagernes vurdering af graden af problemer med oprydning i deres hjem. På dette område er det langt størstedelen, der har et lille problem eller et alvorligt problem ved kursets start. Ved kursets afslutning er der dog mange flere, der ser det som et lille problem frem for et alvorligt problem. Den modtagne hjælp har været støt stigende hen over de tre målinger, hvilket altså igen tyder på, at støttepersonerne er blevet bedre til at imødekomme støttemodtagernes behov for hjælp. Der er næsten opnået fuldstændig sammenhæng, men 8 % af støttemodtagerne oplever at have et problem med oprydning, som de ikke får hjælp til af deres støtteperson. Dermed får 92 % af borgerne den støtte, der svarer til deres behov og det samme antal, der oplever et stort problem, får enten træning eller kompenserende støtte.

Diagram 5

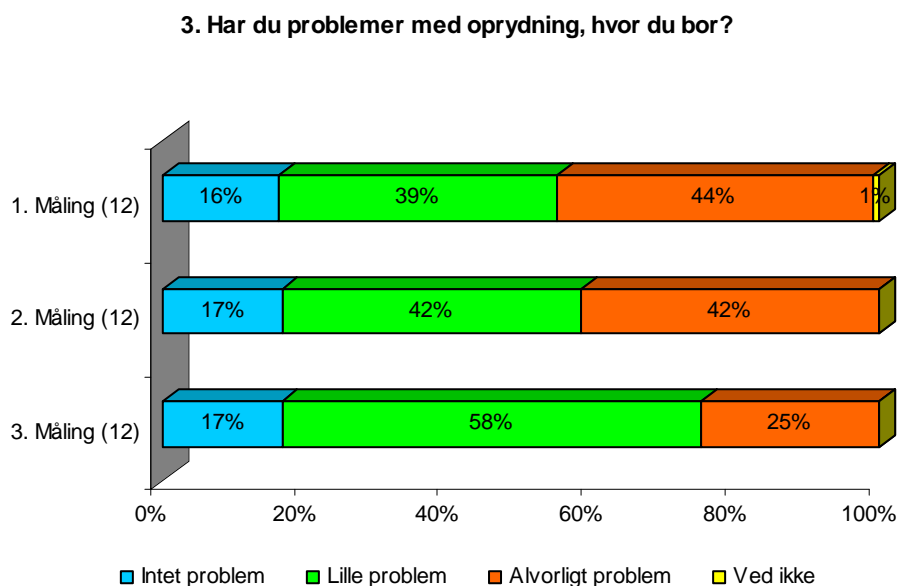
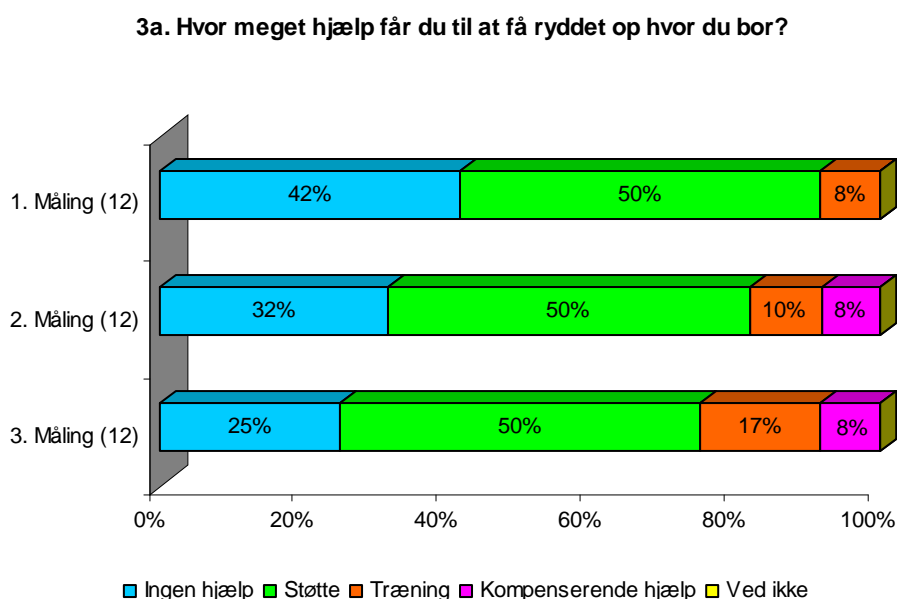

Diagram 6

Flere af støttepersonerne er blevet inspireret af undervisningen i, hvordan de kan hjælpe borgere med oprydning. Oprydning er ikke i sig selv en kerneydelse for bostøtten, men hvis rod er et problem for borgeren eller en hindring for andre områder af borgerens liv, er det vigtigt, at bostøtten kan hjælpe borgeren med, hvordan borgeren kan rydde op. Støttepersonerne er blevet præsenteret for en metode, hvor støttemodtagerne lærer at opdele rummet i mindre firkanter og derefter rydde op i en firkant ad gangen. Dette gør oprydningen meget mindre på en gang og derfor mere overskuelig.

Støttemodtagerne, som har deltaget i interviewene, oplever ikke selv at have problemer med at rydde op. For den ene borgers vedkommende er støttepersonen uenig. Støttepersonen bebrejdede borgeren for ikke at rydde op før uddannelsen:

"Sidder jeg og skal vælge, om jeg vil lave lektier, eller vælge at gøre rent, så er det lektierne der vinder. Det snakkede vi meget om. På det tidspunkt forstod hun det godt, når jeg sagde det til hende, men det var, som om hele situationen var ukendt for hende, eller at hun ikke forstod mig."... "Altså du [støttemodtager] kan godt lave en masse ting, men det er som om, når du så skal udføre dem, jeg føler ikke, du tager den vejledning og den måde vi laver tingene på seriøst nok".

Støttemodtageren havde ikke oplevelsen af, at oprydningen var blevet syltet, blot at den måtte vige for andre vigtigere ting. Derudover oplevedes rodet ikke som en hindring for borgerens øvrige gøremål. Derimod oplevede støttemodtageren en umyndiggørende ydre styring fra støttepersonen. Det lavede uddannelsen om på.

"Altså det der skete var, at hun startede på det kursus og så begyndte hun at forstå nogle af de behov jeg havde."

At kurset har bidraget positivt til støttepersonernes arbejde med støttemodtagerne og gjort dem bedre i stand til at hjælpe støttemodtagerne, er noget borgerne mærker, det bliver både pointeret i interview med borgere og i fokusgrupperne med støttepersonerne. I

de to enkeltinterview, hvor støttemodtageren har haft støttepersonen både før og efter uddannelsen mærker de begge en tydelig forandring. Begge kan de mærke, at støttepersonen har fået en dybere forståelse og viden på området.

Støttepersonerne er blevet bedre til at forstå behov hos borgerne med ADHD, og har på uddannelsen lært at møde mennesker med ADHD. De er derfor blevet langt bedre til at vide, hvad det er, borgeren har brug for hjælp til og vide, hvordan man kan hjælpe hver enkelt, da det er forskellige behov hos alle. Støttemodtagerne føler derfor, at de får hjælp på en bedre måde. Det er ligeledes oplevelsen hos støttepersonerne fra fokusgrupperne, at de er blevet *"mere skarp[e] på at afstemme forventninger til hvad borgeren vil have hjælp til."*

4.2.4 Rengøring

Støttemodtagernes vurdering af deres problemer med rengøring kan ses i diagram 7 nedenfor. Også på dette område har de fleste små eller alvorlige problemer ved undersøgelsens første måling. Ved anden måling er fordelingen den samme, men ved tredje måling er problemoplevelsen steget, idet flere har fået et lille problem. Med hensyn til den modtagne hjælp kan der også her ses en generel stigning hen over perioden, hvor især støtten er steget, mens den kompenserende hjælp kortvarigt dukker op i anden måling og er væk igen ved tredje. Igen ses der altså tegn på, at støttepersonerne bliver bedre i stand til at yde den fornødne hjælp i tredje måling er det kun ca. 9 %, der oplever et problem, som ikke får hjælp. 91 % af støttemodtagerne, der oplever et problem med rengøring ved tredje måling, får dermed hjælp fra deres støtteperson.

Diagram 7

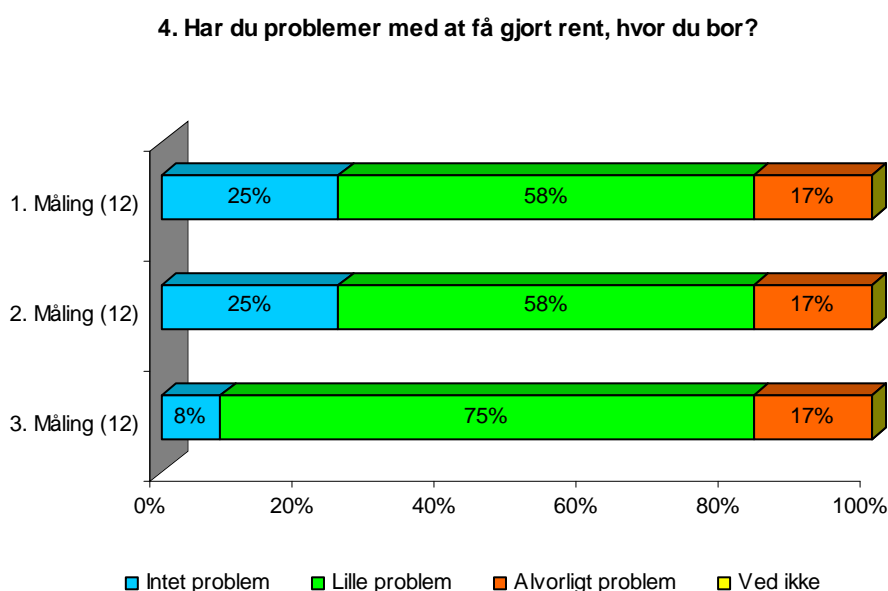
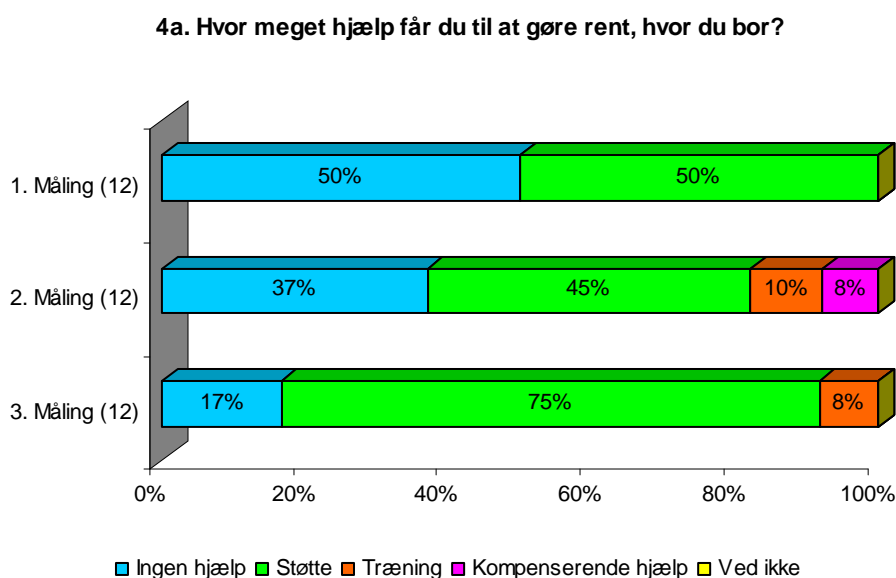

Diagram 8

Støttepersonerne skal som nævnt ikke stå for oprydning og heller ikke rengøring hos støttemodtagerne. Men når en hovedrengøring opleves som en hindring for initiativ og virke hos borgeren på andre områder, kan det være en fordel at bestille en hovedrengøring, for at frigive ressourcer hos borgeren, og denne mulighed er god at kende for støttepersonerne:

"Godt tilfreds med redskabet fisk/fiskestang."... "Forståelse af, hvornår gives fisk og hvornår fiskestang. Vi har lært, at det også nogle gange er okay at give en fisk (fx bombet lejlighed)."

Fokusgrupper og virkningsmåling beskriver således begge en udvikling i retning af, at støttepersonerne gennem uddannelsen er blevet bedre til tilbyde den hjælp, som borgerne oplever at have brug for.

4.2.5 Indkøb

I diagram 9 nedenfor ses støttemodtagernes problemer med indkøb. Problemet er ikke særligt omfattende i første måling, men flere oplever problemer i både anden og tredje måling. Den modtagne hjælp på dette område er generelt steget en smule, hvor det primært er støtten, der er steget. I anden måling har der kortvarigt været anvendt kompenserende støtte og træning.

Diagram 9

5. Har du problemer med at få købt ind?

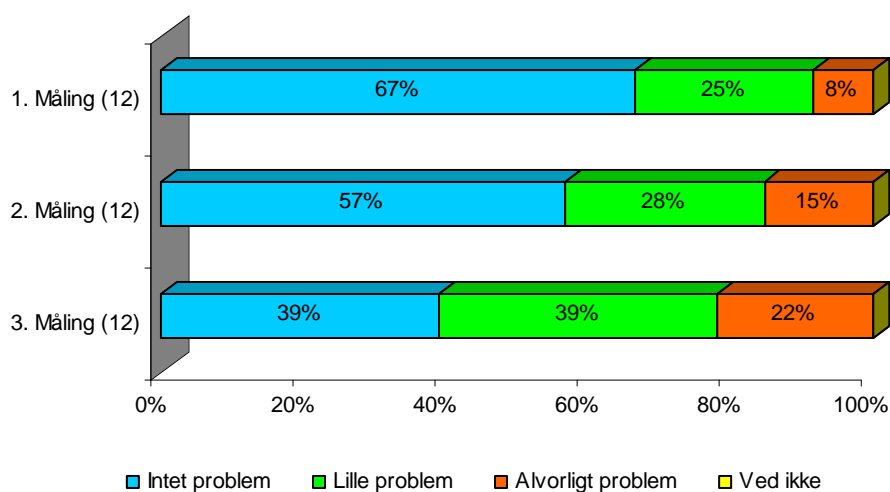
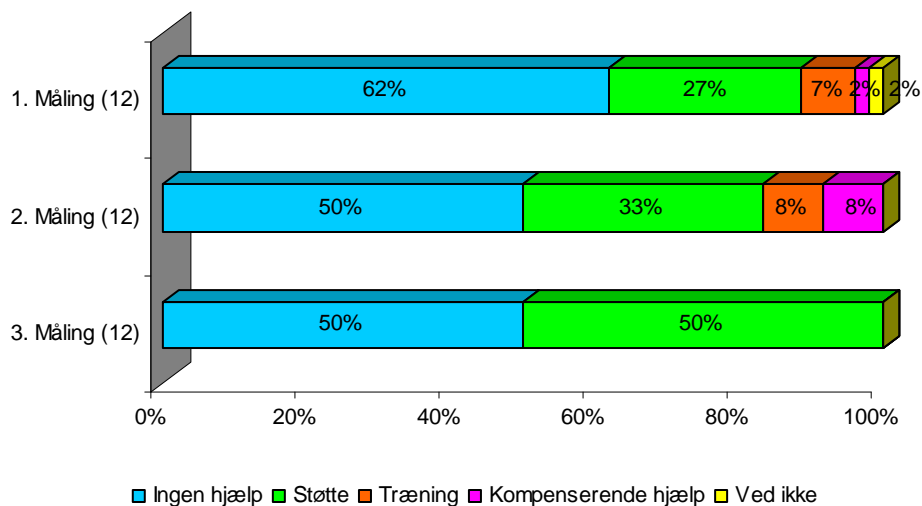

Diagram 10

5a. Hvor meget hjælp får du til at købe ind?

En af borgerne i interviewene oplever at have store problemer med at købe ind. Denne borger har et kæmpe behov for at have sin støtteperson med på indkøb, situationen i supermarkedet opleves som et kaos uden lige. På spørgsmålet, om hjælpen med at handle ind kan kompensere for det, borgeren har svært ved, svarer borgeren:

"Ja det gør det faktisk. For det er ligesom det lille barn, der kan få lov til at holde ved vognen og ikke skal tænke på, hvor man er henne. Når en forælder siger til et barn, 'du skal stå af vognen', det tror jeg, jeg er det eneste, voksne menneske, der kan forstå."

Citatet ovenfor fra borgeren, som beskriver sin oplevelse af indkøb siger noget om ADHD som lidelse og om alvoren af symptomerne. Det bliver tydeligt, at det kan kræve en meget lang træningsperiode, hvis borgere med ADHD skal blive selvstændige eller selvhjulpne på alle områder som de oplever alvorlige problemer med at håndtere.

Tendensen til at støtten til at handle ind stiger og nærmer sig borgerens problemoplevelse i virkningsmålingen kan igen være et udtryk for at støttepersonerne i løbet af uddannelsen er blevet bedre til at vurdere borgerens støttebehov. Der er 11 % af borgerne, der oplever et problem med indkøb og samtidig ikke modtager nogen hjælp i tredje måling, og dermed 89 % hvor problemoplevelse og modtaget hjælp hænger sammen.

4.2.6 Madlavning

I diagram 11 ses støttemodtagernes problemer med madlavning. En andel på 16 % modtager ingen hjælp ved kursets start, jf. diagram 12, selvom de har behov for hjælp med madlavningen. Ved anden og tredje måling stiger den modtagne hjælp til mere end det dobbelte, mens problemoplevelsen også stiger lidt, således at der ved tredje måling kun er 8 %, der oplever et problem og ikke modtager hjælp. Det vil sige at 92 % får en hjælp der svarer til deres oplevede problem.

Diagram 11

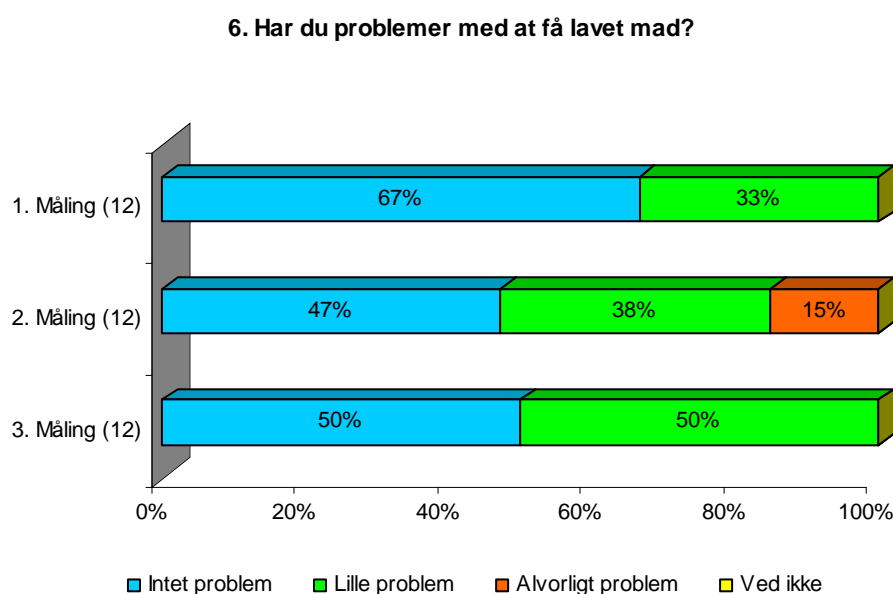
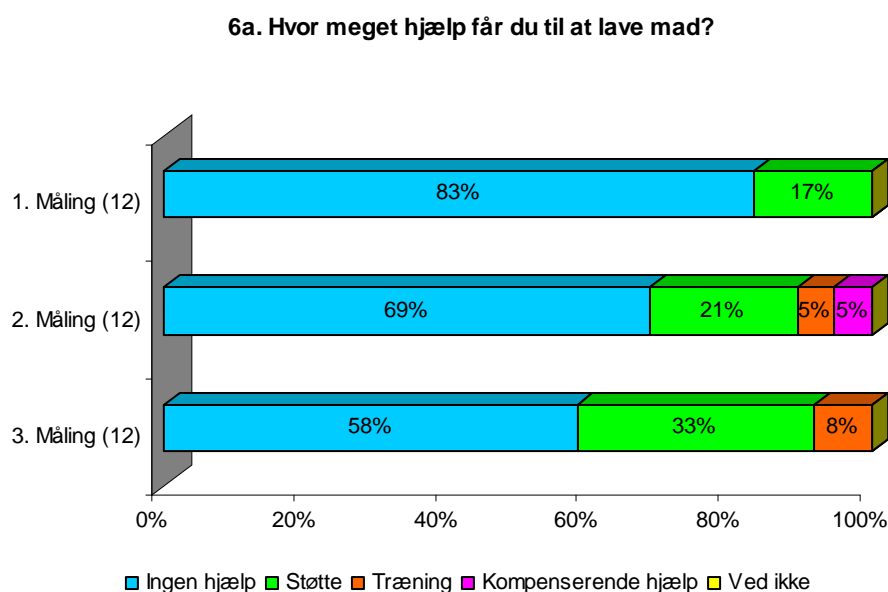

Diagram 12

4.2.7 Post

Diagram 13 viser støttemodtagernes problemer med at læse og ordne breve og e-mails, flertallet af støttemodtagere har ved kursets start et lille problem, mens også en ret stor del har et alvorligt problem. På dette tidspunkt får mange dog også hjælp på dette område, men ikke alle med behov. Denne hjælp stiger ved anden måling og igen ved tredje måling, men det gør oplevelsen af problem også.

Ved tredje måling falder andelen, der anser det som et alvorligt problem. Det kan altså tyde på at støttepersonerne er blevet bedre til at yde den rette hjælp, og der er da også tæt sammenhæng mellem behovet for støtte og den modtagne støtte ved tredje måling.

Diagram 13

7. Har du problemer med at få læst og ordnet dine breve og e-mails?

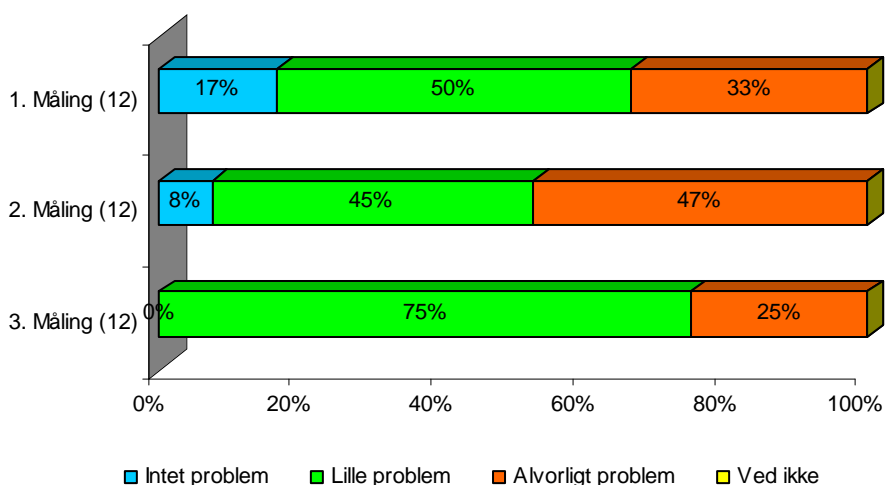
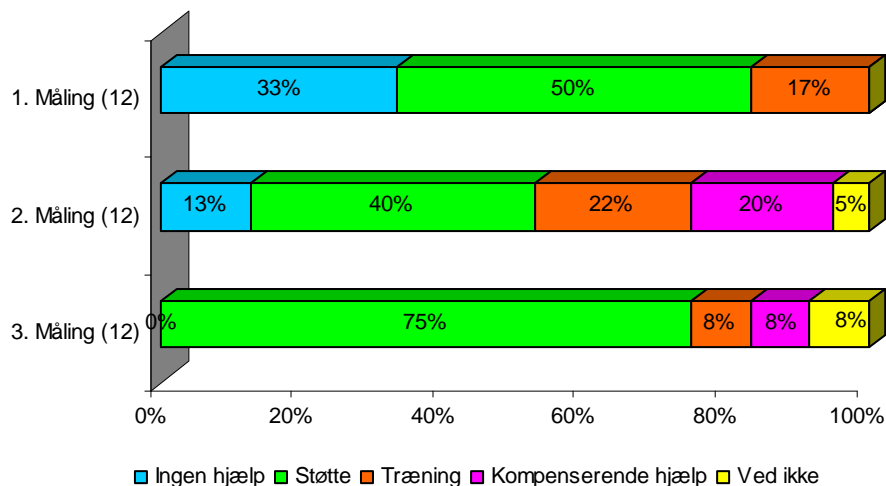

Diagram 14

7a. Hvor meget hjælp får du til at varetage din post?

Der er sket mindre ændringer i typen af hjælp, hvilket kan skyldes, at kurset har gjort støttepersonerne bedre i stand til at vide, hvilken hjælp der er den rette for støttemodtagerne på dette område, som beskrevet tidligere ved diagram 4. I denne forbindelse blev betegnelsen "fisk versus fiskestang" nævnt i fokusgrupperne. Støttepersonerne beskrev, at kurset havde givet dem en bedre forståelse for, hvornår der gives fisk (kompenserende støtte) og, hvornår der gives fiskestang (fx træning). Og ikke mindst, at det nogle gange er i orden at give en fisk. Dette kan være grunden til, at den kompenserende hjælp er dukket op i anden måling. I et af interviewene med støttemodtagerne nævner borgeren da også, at det nogle gange kan være en rigtig god følelse, at støttepersonen gør noget for en, eksempelvis tager opvasken eller finder et

telefonnummer til én, som man ellers selv skulle bruge mange timer og bøv! på. En anden borger nævner ligeledes, at det at støttepersonen nogle gange lige hjælper en på vej, eksempelvis ved at finde et telefonnummer, nogle gange bare lige er det, der skal til for at få tingene gjort.

4.2.8 Økonomi

Støttemodtagernes vurdering af deres problemer med at styre deres indkomst kan ses i diagram 15 nedenfor. Her er der igen en meget stor andel, der anser det som et alvorligt problem. Denne andel falder lidt ved anden måling, og stiger lidt ved tredje måling. Andelen med alvorlige problemer falder mellem første og anden måling. Den modtagne hjælp er nogenlunde konstant fra første til tredje måling, men typen af hjælpen varierer en smule. Dette kan igen være et tegn på, at støttepersonerne er blevet bedre i stand til at vurdere, hvilken hjælp der er den rette at yde. For eksempel at supplere med indsatser til at sænke oplevelsen af problemernes alvor.

Diagram 15

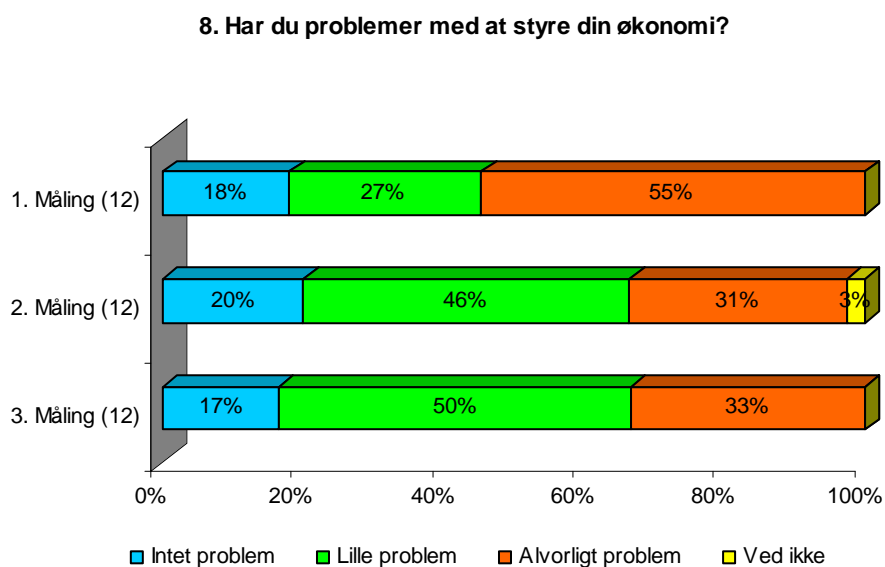
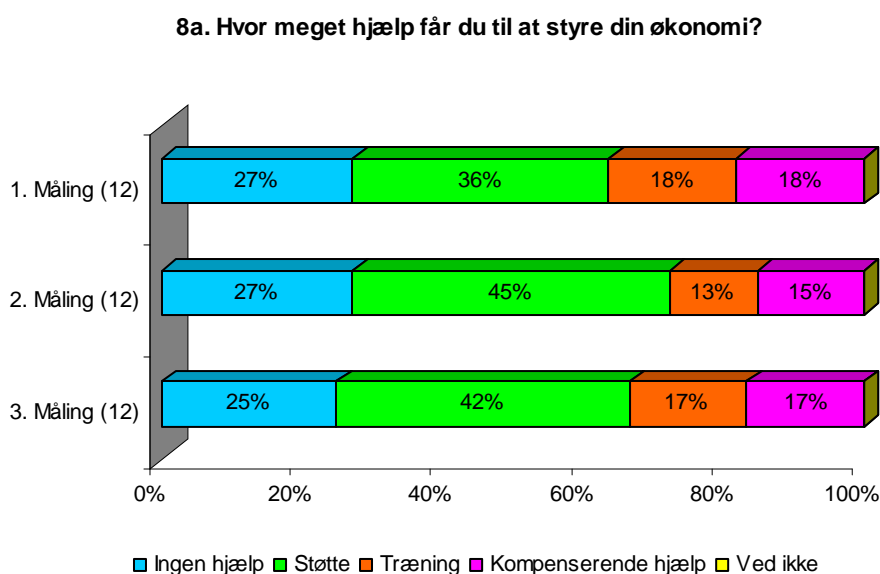

Diagram 16

En af interviewdeltagerne fortæller, at den generelle strukturbhjælp har stor betydning for, hvordan han kan håndtere sin økonomi. Strukturen har betydet at vedkommende er blevet bedre til at strække sine penge til hele måneden:

"Ja men alle ting... alt fra medicinsøgning til at skulle i banken og strukturere mit budget, så jeg ikke bruger det hele i starten af måneden, hvordan jeg skal få vasket tøj... simpelthen får lavet en liste, hvor jeg skriver fire gange på listen, at jeg skal derover [og sætte ny vask over] og at jeg skal hænge det op, og jeg ikke bare skriver, at jeg skal vaske tøj."

Hjælpen, som opleves relevant for denne borger, er i første omgang støtte til mekanismer, der kan afhjælpe, at impulsivitet og umiddelbar lyst får lov at styre hverdagen. Derudover ligger der et stort arbejde i at motivere sig selv til at gennemføre de opgaver og planer, som er på listen. Her kan styr på budgettet være motiverende i sig selv, fordi det betyder, at der er penge til mad hele måneden. Hvorimod fire vaske med vasketøj i træk er svært at motivere sig til, derfor er det vigtigt at opdele i mindre bidder, som det nævnes i citatet. Et andet sted i interviewet fortæller borgeren, at hans støtteperson har anbefalet ham, kun at booke en vaske-tid af gangen for at undgå at køre sig selv træt i en hel dag med tøjvask. Dermed bevarer borgeren motivationen til at udføre opgaven og undgår at opleve vaskedag som et kæmpe problem.

4.3 Opsamling på analysen

Den første pointe, som fremhæves i analysen i forbindelse med deltagerens vurdering af uddannelsen, er deltagerens egen vurdering af deres udvikling i retning af at gennemskue og vurdere det særlige behov for støtte, som knytter sig til et liv med ADHD. Deltagerne har selv vurderet, at de har udviklet sig markant på dette område i forbindelse med uddannelsen, derudover er tendensen i virkningsmålingen, at støtten stiger i perioden på langt de fleste støtteområder i takt med borgerens problemoplevelse stiger. Dermed

nærmer den ydede støtte sig det behov for støtte, som borgerne oplever at have. Det kan være et udtryk for at støttepersonerne er blevet mere målrettede og strukturerede i deres støtte, som de beskriver i fokus grupperne:

"Bedre til at strukturere tid ved borger – mere smart og deler ting op så man kan styre det. Ikke bare kaffesnak. Få ordnet ting." "... " Bedre til at tænke i at følge op og holde fokus. Ikke kun ad hoc besøg."

Derudover er støttepersonerne blevet mere opmærksomme på at koordinere deres støtte med borgernes ønsker og oplevede behov for støtte: *"[Er blevet] mere skarp på at afstemme forventninger til hvad borgeren vil have hjælp til."* I fokusgrupperne bliver der i den forbindelse uddelt ros til uddannelsens fokus på og høje faglige niveau omkring eksekutive funktioner og betydningen af at kunne afdække borgerens niveau.

"At kunne afdække eksekutive funktioner er forudsætning for at kunne vurdere skånebehov [og eventuelle] hensyn til borger fx ved uddannelse/job."

Det er samtidig indtrykket hos borgerne fra interviewundersøgelsen, at deres støttepersoner har udviklet sig i løbet af uddannelsen til at have større indsigt i problematikker knyttet til ADHD og til målrettede støttemuligheder.

I deltagernes evaluering af uddannelsen har støttepersonerne også selv vurderet, at de er blevet bedre til at tilbyde borgerne redskaber til at planlægge og strukturere deres dagligdag. Nogle redskaber bliver gentaget mange gange på fokusgrupperne. Det drejer sig om redskabet fisk versus fiskestang, visualiseringsredskaber og arbejdet med borgernes ugekalender og mindre opgaver af gangen. Borgerne oplever især at blive hjulpet af, at opgaverne bliver opdelt i mindre bidder og at have overblik over deres planer ved hjælp af ugeskemaerne. Flere Støttepersoner i fokusgrupperne nævner, at uddannelsen præsenterede en passende mængde redskaber, men nogle deltagere oplevede, at de manglede at få redskaberne prøvet af på uddannelsen, hvilket kunne gøre dem svære at tage i anvendelse efterfølgende.

Borgerne i interviewene nævner, at de oplever, at støttepersonerne er blevet mere opmærksomme på deres behov i løbet af uddannelsen. Dette er en generel tendens for alle de konkrete støtteområder, som de interviewede borgere har arbejdet med. Mange støttepersoner fortæller i samme tråd, at de oplever, at de har fået nogle redskaber, som gør det nemmere at samarbejde med borgerne om deres planlægning:

"Værktøjer jeg kan bruge: Værdsættende samtale. Positiv tilgang. Bruger til at gå ind og fokusere på det der lykkes. Giver energi (også hos mig)."

Redskaber til strukturstøtte er ligesom indsigt i særlige vanskeligheder knyttet til et liv med ADHD relevante for alle de konkrete støtteområder, som støttepersonerne tilbyder borgerene.

Strukturredskaberne har fx betydning for, hvilken støtte der kan ydes til borgerne. Efter en periode med træning af en bestemt struktur kan det blive muligt at gå fra at yde kompenserende støtte til at lade borgeren udføre selv med lidt støtte. En støtteperson ved en fokusgruppe fortæller, at hendes formidling for kollegaer af uddannelsen blandt andet

om betydningen af kompenserende støtte har skabt en bedre forståelse for borgernes vanskeligheder. Kollegaerne har ændret deres tilgang til borgerne til det mindre konfronterende. Hovedparten af deltagere ved en fokusgruppe var enige om, at *"forståelsen af hvornår gives fisk og hvornår fiskestang"* var et af de arbejdsredskaber, som blev vurderet som mest betydningsfuldt.

Uddannelsen bidrag af viden om hjælpemidler til borgere med ADHD har deltagerne ikke vurderet lige så højt som bidraget i forbindelse med vurdering af det særlige behov for støtte eller af hjælpemidler til at strukturere. Borgerne oplever heller ikke at deres støttepersoner har udviklet sig markant i forhold til at tilbyde hjælpemidler, selvom alle borgere anvender hjælpemidler (som de har fået af deres støtteperson i løbet af eller efter uddannelsen) fx til struktur eller til at falde ned og mindske uro. Derimod er det i høj grad oplevelsen hos deltagerne ved fokusgrupperne, at de er blevet mere skarpe på, hvilke hjælpemidler de kan søge til målgruppen, hvilke hjælpemidler der er relevante og hvordan de finder ud af, hvad borgerne har behov for. Derudover nævner flere støttepersoner, at de er blevet bedre til at skelne mellem problematikker forårsaget af ADHD og af sociale vanskeligheder, hvilket har betydning for typen af hjælpemidler.

Støttepersonerne er blevet meget mere bevidste om deres rolle som brobygger fortæller flere ved fokusgrupperne, og at de oplever, at juraundervisningen har haft stor betydning for dem i den forbindelse. Hovedparten af støttepersonerne vurderer desuden ved evalueringen af kursusgangene, at uddannelsen har styrket deres rolle som brobygger. Borgerne oplever, at støtten til at tage kontakt til myndigheder eller andre er af stor betydning for dem, men der er ikke aktuelle eksempler på brobyggerstøtten fra borgerne efter uddannelsen.

Gennem hele analysen har det vist sig, at der er en tendens til, at flere borgere oplever problemer i anden og tredje måling end i første måling. Der er desuden en tydelig tendens til, at støttepersonerne også øger deres støtte, og den nærmer sig derfor mere og mere det behov, som borgerne oplever at have.

Det er imidlertid en overraskende udvikling, at flere borgere oplever problemer i tredje måling end i første. I afsnit *2.1.2 Udvikling i projektperioden* er der nævnt en række årsager til denne udvikling, som blandt andet er refereret feedback fra støttemodtagere. Borger og støtteperson har for eksempel for de flestes vedkommende indledt deres samarbejde i forbindelse med, at støttepersonen har taget uddannelsen. Det er således sandsynligt, at borgeren er blevet mere tryk ved samarbejdet og derfor mere realistisk i sin vurdering af behov for støtte. Derudover er en anden væsentlig pointe at støttepersonerne er blevet bedre til at afdække støttebehovet gennem redskaber fra uddannelsen.

Med udgangspunkt i Peter Dahler-Larsens undersøgelse af evalueringers bivirkninger argumenteres desuden for, at evalueringens fokus på problemområder hos borgerne kan have påvirket oplevelsen af problemets omfang.

Støttepersonerne oplever helt generelt at have øget deres viden om ADHD eller skærpet deres faglighed med det udfald, at de er blevet bedre støttepersoner. Der nævnes viden om anvendelige redskaber ved fokusgrupperne som piktogrammer til at strukturere og

kommunikere bedre og især forståelsen af at kommunikere på en særlig måde, som er mindre forvirrende overfor borgerne. Derudover har uddannelsen skabt en større interesse for ADHD hos mange uddannelsesdeltagere.

"Har lært at "mennesker vil altid gøre det bedste ud fra de forudsætninger de har".

-> Hjælper til ikke at slå i hovedet. At krav vi stiller er i overensstemmelse med de forudsætninger borger har."

"USB-stik [er] egentlig psykoedukation: "Hold da op dette giver mening". [Denne støtteperson er] lærer ved STU uddannelse, [og anvender] slides om hvad er ADHD + visuelle værktøjer."

Der er en tendens til, at støtten tilpasses mere og mere præcist til borgerens oplevede problem gennem anden og tredje måling på alle områder, der er spurgt til i virkningsmålingen. På to områder er der opnået fuldstændig sammenhæng og på de øvrige områder passer støtten med oplevede problem for mellem 89 % og 92 % af de tolv borgere, som vi kan følge gennem alle tre målinger. Der ses dermed en tydelig tendens ved tredje måling til, at støttepersonerne koordinerer deres støtte bedre med støttemodtagerne omkring deres behov for hjælp.

5 Målopnåelse

I støttepersonernes evaluering af kursusgangene har langt størstedelen af deltagerne givet en positiv tilkendegivelse til uddannelsens bidrag af viden om ADHD, hvilke redskaber man som støtteperson kan bruge, og hvordan man vurderer det særlige behov for støtte hos borgerne. Også af fokusgrupperne fremgik det, at støttepersonerne føler, de er blevet bedre til at vurdere det særlige behov for hjælp hos den enkelte støttemodtager. Det første beskrevne mål med uddannelsesforløbet: *at deltagerne bliver i stand til at gennemskue og vurdere de særlige behov for støtte, som knytter sig til et liv med ADHD*, er dermed opfyldt.

Også det andet mål: *at deltagerne har redskaber til at støtte og træne voksne med ADHD, så de i videst mulig omfang selv bliver i stand til at planlægge og strukturere daglige opgaver*, får en positiv vurdering i kursusevalueringen og må betegnes som opfyldt. Også i et af interviewene med støttemodtagerne bliver det nævnt, at de er begyndt at arbejde mere målrettet og struktureret, hvilket hjælper ham til at fokusere på små kortsigtede mål frem for langsigtede.

I støttepersonernes vurdering af kursets bidrag til *at yde kompenserende støtte og vurdere egnede hjælpemidler, hvor dette er nødvendigt*, er det godt og vel halvdelen, der svarer positivt på dette. I fokusgrupperne blev dog fremhævet, at man havde fået mere viden om hjælpemidler og anvendelsen af disse. Det tredje mål med uddannelsen vurderes dermed som delvist opfyldt. Derudover er der pointeret en fejl i formuleringen fra projektledelsen, da det aldrig har været hensigten at støttepersonerne vurderer behovet for hjælpemidler, da det er en ergoterapeut opgave. Støttepersonerne skal derimod have en grundig viden om hjælpemidler, så de ved hvilke muligheder, der er for borgerne. Denne del vurderes som opfyldt via kommentarerne fra fokusgrupperne.

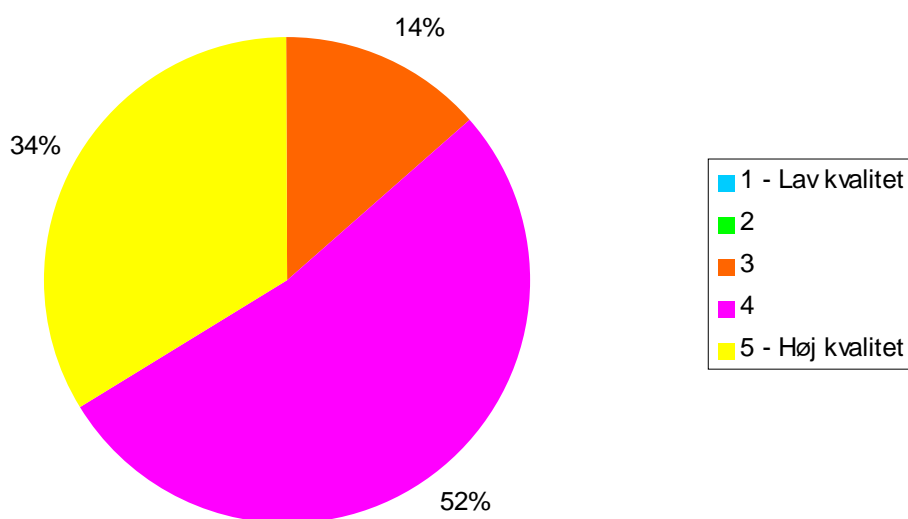
Målet om at kursUSDeltagerne *er bevidste om rollen som brobygger, så støttefunktionen bliver et led mellem borgeren og myndigheden*, vurderes ligeledes som værende opfyldt. I kursusevalueringen ses en positiv vurdering af dette og af fokusgrupperne fremgik det ligeledes, at deltagerne følte sig bedre rustet.

Mht. succeskriterierne er *kurset blevet afholdt og evalueret til planlagt tid*.

Succeskriterierne at 75 % af kommunerne sender hver 2 støttepersoner og 85 % af de tilmeldte deltagere gennemfører uddannelsen er opfyldt. 78,5 % (dvs. 77) af kommunerne har tilmeldt støttepersoner på uddannelsen og 21,5 % (dvs. 21) har valgt det fra. De resterende pladser er blevet udbudt til de 77 kommuner igen. I alt har 5 % af kommunerne sendt en deltager, 53 % har sendt to deltagere, 8 % har sendt tre, 10 % har haft fire deltagere med og 2 % har haft seks deltagere på uddannelse. Der er kun to tilmeldte støttepersoner, der ikke har gennemført uddannelsen. Succeskriterierne er derfor opfyldt for kommunernes deltagelse og gennemførelse.

Af nedenstående diagram ses det, at 86 % af deltagerne giver en positiv tilkendegivelse af undervisningens samlede forløb, hvormed succeskriteriet, om at *75 % af deltagerne er tilfredse med kursets indhold og form*, er opfyldt.

21. Hvad var din helhedsvurdering af det samlede forløb med undervisning og mellemopgaver?

Succeskriteriet om, at *75 % af deltagerne udtrykker, at deres viden om ADHD er forøget, og at de har fået redskaber, der har betydning for håndtering af deres arbejde* er ligeledes opfyldt, hvilket fremgår af afsnit 4.1 *Evaluerings af kursusgange* spørgsmål 22 og 23.

Der er blevet afholdt netværksmøder for hvert uddannelseshold, disse har mødtes tre gange i alt. I det faglige netværk har der ved første netværksmøde samlet deltaget 80 uddannede støttepersoner, ved andet netværksmøde har i alt 70 deltaget, og ved tredje netværksmøde har i alt 53 deltaget. Da der samlet har været ca. 200 støttepersoner på uddannelsen, har det således været under 50 % af de uddannede støttepersoner. Dette gælder både for første, anden og tredje mødegang i netværket. Succeskriteriet på dette område er således ikke opfyldt.

Da der kun er interviewet tre voksne med ADHD, hvoraf det kun var de to, der havde haft støttepersonen både før og efter uddannelsen, er der ikke grundlag for at svare på, hvorvidt succeskriteriet om at *50 % af de udvalgte og interviewede voksne med ADHD, som har modtaget støtte af de deltagende støttepersoner, giver udtryk for, at de føler, de har gennemgået en positiv udvikling og har fået et mere velfungerende hjemmeliv*, er opfyldt. De to borgere giver dog udtryk for, at de kan mærke, at støttepersonen har gennemgået en forandring. Støtten er mere struktureret og de føler, at støttepersonen har fået en bedre forståelse og viden på området, som giver udslag i en bedre støtte.

5.1 Støttepersoner og støttemodtageres anbefalinger

5.1.1 Uddannelsen

I fokusgrupperne har den generelle holdning været, at uddannelsens faglige niveau har været meget højt. En del af støttepersonerne føler dermed, at de har fået styrket deres

egen faglighed, og at de har en større sikkerhed, når de skal snakke med andre omkring ADHD. Dog var der også nogle, der mente, at der var for meget tavleundervisning, hvilket man som pædagog har været igennem, og at det var malplaceret med et højt teoretisk niveau over for praktikere med mange års erfaring.

Deltagerne er ligeledes blevet præsenteret for nye hjælperedskaber, eksempelvis nævner flere, at de er blevet bedre til at strukturere deres møder med borgerne og kommunikere mere hensigtsmæssigt med korte sætninger og lukkede frem for åbne spørgsmål. Nogle savner dog også mere afprøvning af de mange nye redskaber i stedet for blot at lytte til undervisningen.

Den erfaringsudveksling man har haft mulighed for med uddannelsen har generelt været højt værdsat hos deltagerne. At høre om andres praksis og erfaringer har især været noget man kunne tage med hjem. Og den forskellighed, der har været blandt deltagerne, har kun været givende. Blot kunne man i endnu højere grad have delt hinandens erfaringer, hvor deltagerne eksempelvis brugte deres egne cases i undervisningen.

En konkret tilføjelse i uddannelsen som blev efterspurgt i et par af fokusgrupperne, var at der til en undervisningsgang kom en borger med ADHD, som kunne fortælle fra den virkelige verden, og som støttepersonerne kunne få lov at stille en masse spørgsmål.

5.1.2 Netværk

Nogle støttepersoner er ved det afsluttende netværksmøde blevet spurgt til deres evaluering af netværkene. I den forbindelse fortalte støttepersonerne, at det har været svært for dem at prioritere tid til at mødes i netværkene efter uddannelsen, og at det for nogen har været for langt væk geografisk. Det kan desuden være en udfordring, at netværket ligger på en fast dag, pga. af faste mødedage derhjemme. Derudover er det vigtigt, at fokus på det faglige og på en fast ramme for erfaringsudveksling fastholdes for at undgå, at det bliver til hyggesnak.

Det blev anbefalet at lave arrangementer for borgerne i fællesskab samt faglige arrangementer og en efteruddannelsesdag for alle, som har taget uddannelsen. En konkret anbefaling gik på at bruge vækstmodellen fra uddannelsen i fællesskab og tage hinandens sager op. Derudover var der ønske om, at have flere faglige input på netværkene, bruge ADHD-foreningen mere fx på studiebesøg samt fastholde netværket indbydes ved at besøge hinanden og oprette en faglig facebookgruppe.

5.1.3 Borgernes anbefalinger

Borgerne anbefaler især, at støttepersonerne tager borgerne med på råd, når de skal vurdere, hvilken støtte der er relevant for de enkelte borgere. Borgerne, som har deltaget i interview, har alle en holdning til på hvilke områder, de oplever at få størst gavn af hjælpen. En af borgerne vil fx gerne, at støttepersonen hjælper med at afdække hvilke udfordringer, der kan være ved borgerens egne udviklingsplaner. Dermed oplever borgeren, at de kan arbejde med støtte, som er relevant i hverdagen. Et eksempel på denne støtte kan være, at borgeren ønsker at tage et fag på en uddannelse i en anden by og støttepersonen hjælper med at afdække, hvad der vil være vanskeligt ved det. Det kan være at vurdere, hvornår man skal stå op, og hvornår man skal med bussen for at komme til tiden, eller vurdere hvad det betyder for borgerens hverdag at tage en uddannelse.

Derimod ønsker borgerne især ikke, at deres støttepersoner prøver på at vurdere, hvad borgerne kan magte rent kognitivt. Fx ønsker den nævnte borger ikke at støttepersonen gør sig til dommer over, om borgeren vil kunne gennemføre uddannelsen. En interviewperson berørte især emnet, og pointen opsummeres i følgende citat:

Men jeg tror det er meget vigtigt at man som pædagog går ind – okay det her er et område uden facit! Der er simpelthen ikke noget kasse som passer til alle. Der er mange som passer i en kasse, men nogle gør ikke og nogle gange tager man fejl. Og kasser er ikke bare kasser. Hvis man først er inde i systemet tager det årevis at overbevise pædagogerne om, at man er god nok til at være i en anden kasse, selvom man selv synes det.

6 Afrunding

De deltagende støttepersoner på ADHD støtteuddannelsen udviser generelt en meget stor tilfredshed med uddannelsen. Deltagerne oplever, at de har fået et stort udbytte på flere punkter. Først og fremmest har uddannelsen styrket deltagernes faglighed ved en ny og større viden omkring voksne med ADHD. Dette har gjort, at støttepersonerne i langt højere grad forstår det særlige behov for støtte man har, når man har ADHD, hvilket virker positivt på den givne støtte. Der ses derfor også tegn på, at støttepersonerne er blevet bedre til at vurdere, hvilke områder der er brug for hjælp på, og hvilken hjælp der er den rette på det givne område. Den større viden har desuden styrket støttepersonernes rolle som brobygger, idet støttepersonerne føler sig bedre rustet til at varetage støttemodtagernes interesser over for myndigheden.

På området vedrørende hjælpemidler til støttemodtagerne er det ligeledes fokusgruppedeltagernes oplevelse, at de har fået en større viden. Dog er uddannelsens bidrag på dette område vurderet knap så højt som på andre. Det er da heller ikke borgernes oplevelse, at deres støttepersoner har udviklet sig markant i forhold til at tilbyde hjælpemidler, hvorfor dette må være et af uddannelsens svagere punkter.

De interviewede støttemodtagerne er generelt også af den opfattelse, at uddannelsen har haft en positiv effekt på deres støtteperson. Den øgede viden hos støttepersonen kan borgerne mærke, idet borgeren føler sig bedre forstået mht. det at have ADHD, hvilket resulterer i en oplevelse af at få hjælp på en bedre måde.

Planlægning og struktur kan betegnes som nøgleord for støttepersonernes udbytte af uddannelsen. Uddannelsen har på flere måder bidraget til, at støttepersonerne via planlægning og struktur kan yde en bedre hjælp til borgerne. Ved først og fremmest at strukturere tiden hos borgeren bedre og være opmærksom på at holde fokus, beskriver støttepersonerne, at de opnår et langt større udbytte af støtten. Også støttemodtagerne oplever, at arbejdet sammen med støttepersonen er blevet mere målrettet. At støttepersonerne er blevet mere målrettede og strukturerede vurderes som en mulig grund til, at der i virkningsmålingen ses en tendens til, at der gennem perioden sker en stigning i støtten på de fleste støtteområder. Den ydede støtte har dermed nærmet sig og falder til tider fuldstændig sammen med det behov for støtte, som borgerne oplever at have.

Uddannelsen bidrag mht. planlægning og struktur er også på mange måder en del af redskaberne til borgerne. Støttepersonerne kan efter uddannelsen i højere grad tilbyde borgerne redskaber til at planlægge og strukturere deres dagligdag, hvilket ligeledes er blevet vurderet positivt fra støttemodtagernes side.

Overordnet set har uddannelsen af støttepersonerne altså haft en rigtig positiv effekt, først og fremmest hos deltagerne, men de borgere, der er blevet interviewet giver ligeledes udtryk for en positiv forandring. Uddannelsen har generelt levet op til de på forhånd opstillede mål og succeskriterier derfor kan det alt i alt konkluderes, at uddannelsen har haft den ønskede virkning og gjort deltagerne til bedre støttepersoner, så voksne med ADHD kan få en kvalificeret støtte og dermed bedre mulighed for at mestre deres dagligliv.

7 Litteratur

Dahler-Larsen, Peter (2002): *Evaluering kortlagt*, Systime academic, Gylling 2002.

Dahler-Larsen, Peter (2003): *Nye veje i evaluering*, Systime academic, Viborg 2003.

Projekt Voksen ADHD – en evaluering af et projekt målrettet voksne med ADHD, Center for Kvalitetsudvikling, marts 2010:

<http://www.cfk.rm.dk/files/Sundhed/Sundhedsstaben/Center%20for%20Kvalitetsudvikling/Grafik/publikationer/ny/Social/ADHD-rapport-evaluering.pdf>

Redskaber

CAN: 'Camberwell Assessment of Needs': oversat til en dansk kontekst samt undersøgt af Center for Evaluering, Psykiatrien i Århus Amt

Kaboga: Videnscenter for Socialpsykiatri 2004. Udviklet af P. Bøgelund, Botilbudet Kragelund, Århus samt K. Paulsen, Botilbudet Pedersvænge, målrettet handleplansarbejde med sindslidende i et botilbud.

BILAG 1 - Spørgeskema til borgere

Udfyldes af støtteperson

Hold nr.:

Kursist nr.:

Støttemodtager (A eller B):

Dato:

Spørgeskemaet handler om den støtte, du modtager, for at din hverdag kan fungere bedst muligt. Der er otte forskellige emner om praktiske ting i din hverdag. Ved hvert emne skal du først svare på, om du synes, det er et problem i hverdagen for dig, og bagefter skal du svare på, hvor meget hjælp du får til det pågældende emne. Det er vigtigt, at du svarer, så det passer bedst muligt med din egen vurdering.

Først svarer du på, om emnet er et problem for dig. Alt efter hvor stort et problem du synes, det er for dig, skal du svare:

0 = Intet problem (der er ikke noget problem lige nu)

1 = Lille problem (det er ikke et generende problem, eller det bliver tilstrækkelig afhjulpethet)

2 = Alvorligt problem (det er et reelt problem)

9 = Ved ikke

Bagefter svarer du på om du får hjælp til emnet. Alt efter hvor meget hjælp du får til at klare emnet skal du svare:

0 = Ingen hjælp (jeg behøver ingen hjælp, jeg gør det selv)

1 = Støtte (jeg får hjælp til at gøre det selv; det kan for eksempel være, at jeg får hjælp til at gå i gang, hjælp til at organisere det, forklaring på hvad jeg skal gøre)

2 = Træning (min støtteperson hjælper mig med at gøre det, så jeg kan lære at gøre det selv)

3 = Kompenserende hjælp (min støtteperson gør det for mig)

9 = Ved ikke (jeg ved ikke om jeg får eller behøver hjælp)

1. Har du problemer med at varetage din personlige hygiejne (eks. bad, tandbørstning tøjskifte osv.?)	Intet problem	Lille problem	Alvorligt problem	Ved ikke	
	0	1	2	9	
Hvor meget hjælp får du til at varetage din personlige hygiejne?	Ingen hjælp	Støtte	Træning	Kompenserende hjælp	Ved ikke
	0	1	2	9	0

2. Har du problemer med at få vasket og ordnet dit tøj?	Intet problem	Lille problem	Alvorligt problem	Ved ikke	
	0	1	2	9	
Hvor meget hjælp får du til at vaske og ordne tøj?	Ingen hjælp	Støtte	Træning	Kompenserende hjælp	Ved ikke
	0	1	2	9	0

3. Har du problemer med oprydning, hvor du bor?	Intet problem	Lille problem	Alvorligt problem	Ved ikke	
	0	1	2	9	
Hvor meget hjælp får du til at få ryddet op, hvor du bor?	Ingen hjælp	Støtte	Træning	Kompenserende hjælp	Ved ikke
	0	1	2	9	0

4. Har du problemer med at få gjort rent, hvor du bor?	Intet problem 0	Lille problem 1	Alvorligt problem 2	Ved ikke 9
<i>Hvor meget hjælp får du til at gøre rent, hvor du bor?</i>	Ingen hjælp 0	Støtte 1	Træning 2	Kompenserende hjælp 9 Ved ikke 0

5. Har du problemer med at få købt ind?	Intet problem 0	Lille problem 1	Alvorligt problem 2	Ved ikke 9
<i>Hvor meget hjælp får du til at købe ind?</i>	Ingen hjælp 0	Støtte 1	Træning 2	Kompenserende hjælp 9 Ved ikke 0

6. Har du problemer med at få lavet mad?	Intet problem 0	Lille problem 1	Alvorligt problem 2	Ved ikke 9
<i>Hvor meget hjælp får du til at lave mad?</i>	Ingen hjælp 0	Støtte 1	Træning 2	Kompenserende hjælp 9 Ved ikke 0

7. Har du problemer med at få læst og ordnet dine breve og e-mails?	Intet problem 0	Lille problem 1	Alvorligt problem 2	Ved ikke 9
<i>Hvor meget hjælp får du til at varetage din post?</i>	Ingen hjælp 0	Støtte 1	Træning 2	Kompenserende hjælp 9 Ved ikke 0

8. Har du problemer med at styre din økonomi?	Intet problem 0	Lille problem 1	Alvorligt problem 2	Ved ikke 9
<i>Hvor meget hjælp får du til at styre din økonomi?</i>	Ingen hjælp 0	Støtte 1	Træning 2	Kompenserende hjælp 9 Ved ikke 0

Til sidst bedes du svare på et par spørgsmål om dig selv				
Hvad er dit køn?		Mand ☐	Kvinde ☐	
Hvilken alder har du?		<input type="text"/> <input type="text"/> år		
Hvilken uddannelse har du gennemført?	Grundskole ☐	Gymnasium, HF, HH, HTX eller tilsvarende ☐	Faglært inden for håndværk, handel, kontor ☐	Videregående uddannelse ☐
Hvad er din civilstand?		Gift/samlevende ☐	Enlig ☐	
Hvordan er din arbejdssituation?		Arbejde ☐	Ledig ☐	Førtidspension ☐
				Andet ☐

BILAG 2 - Spørgeskema til kursusedtagere

Dette skema skal give anledning til refleksion om:

1. uddannelsens indhold
2. rammerne for uddannelsen
3. læringen for deltageren

Tag venligst stilling til uddannelsesforløbets kvalitet ud fra nedenstående spørgsmål.

	Sæt ring om ét tal ved hvert spørgsmål						
1. Hvordan vurderer du forholdet mellem beskrivelsen af uddannelsen og det faktiske forløb?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
2. Hvordan vurderer du udvalget af teori i forhold til din praksis?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
3. Hvordan vurderer du undervisningens faglige niveau?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
4. Hvordan vurderer du, at der i udvælgelsen af fagligt indhold er taget hensyn til dine forudsætninger?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
5. Hvordan vurderer du undervisningens løbende tilpasning til holdets behov?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
6. Hvordan vurderer du forholdet mellem undervisningsformer og -indhold?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
7. Hvordan vurderer du gennemgående undervisers engagement? (uddyb evt. med kommentarer nederst næste side)	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
8. Hvordan vurderer du øvrige underviseres engagement? (uddyb evt. med kommentarer nederst næste side)	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
9. Hvordan vurderer du sammenhængen i undervisningen under hele forløbet?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
10. Hvordan vurderer du tydeligheden af de krav og forventninger, der stilles til dig?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet

11. Hvordan vurderer du dine muligheder for at skabe mening og sammenhæng i indholdet?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
12. Hvordan vurderer du din egen motivation og aktive deltagelse i undervisningen?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
13. Hvordan vurderer du din egen aktivitet med opgaveløsning mellem undervisningsgangene?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
14. Hvordan vurderer du samarbejdet med de øvrige på holdet?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
15. Hvordan vurderer du stemningen på holdet?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
16. Hvordan vurderer du dine muligheder for at inddrage din egen praksis?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
17. Hvordan vurderer du de fysiske rammer?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
18. Hvordan vurderer du det indlagte internat?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
19. Hvordan vurderer du uddannelsens geografiske placering?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
20. Hvordan vurderer du kontakten med sekretariatet ved University College Lillebælt?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet
21. Hvad er din helhedsvurdering af det samlede forløb med undervisning og mellemopgaver?	Høj kvalitet	5	4	3	2	1	Lav kvalitet

Bemærk venligst at de følgende spørgsmål besvares på en anden skala end de foregående

22. I hvilken grad har uddannelsen forøget din viden om ADHD?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke
23. I hvilken grad har uddannelsen givet dig redskaber til at håndtere støtten til borgere med ADHD?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke
24. I hvilken grad har uddannelsen gjort dig i stand til at vurdere det særlige behov for støtte hos borgere med ADHD?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke

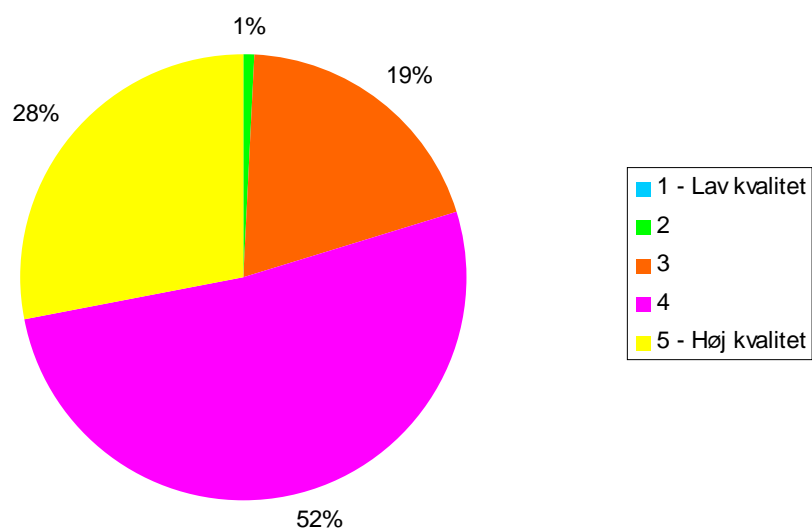
25. I hvilken grad har uddannelsen givet dig redskaber til at støtte voksne med ADHD i at strukturere og planlægge daglige aktiviteter?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke
26. I hvilken grad har uddannelsen gjort dig i stand til at vurdere behov for hjælpemidler til borgere med ADHD?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke
27. I hvilken grad har uddannelsen styrket din rolle som brobygger mellem borger og myndighed?	I høj grad	5	4	3	2	1	Slet ikke

Kommentarer:

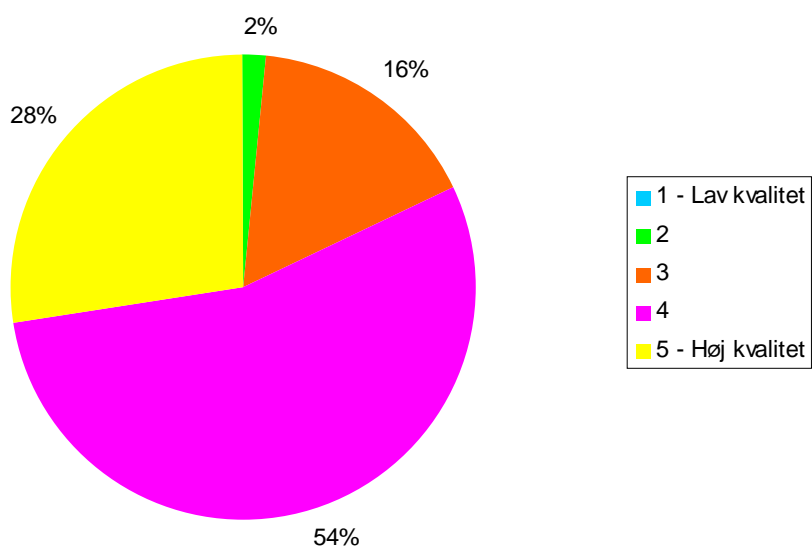
Tak!

BILAG 3 - Kursusdeltagernes evaluering

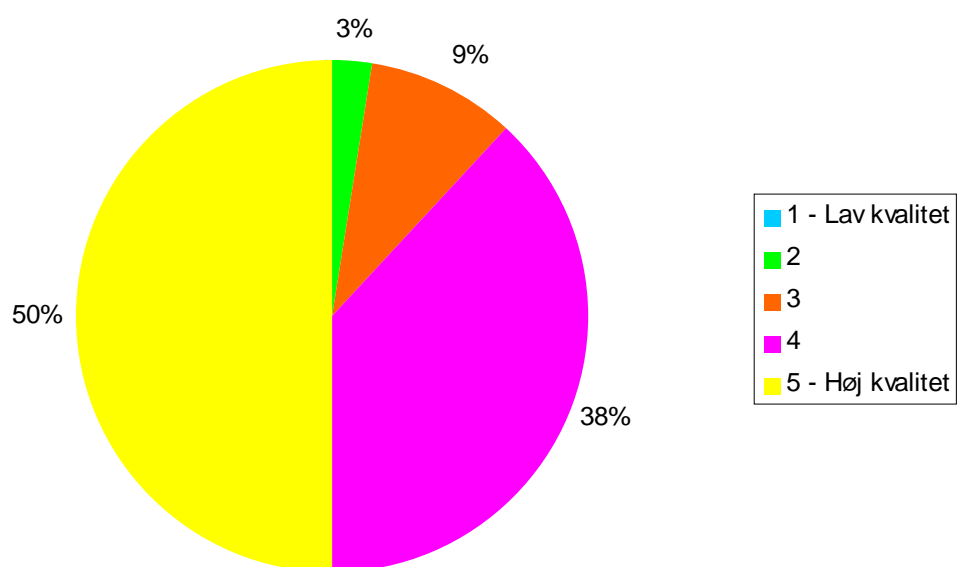
1. Hvordan vurderer du forholdet mellem beskrivelsen af uddannelsen og det faktiske forløb?

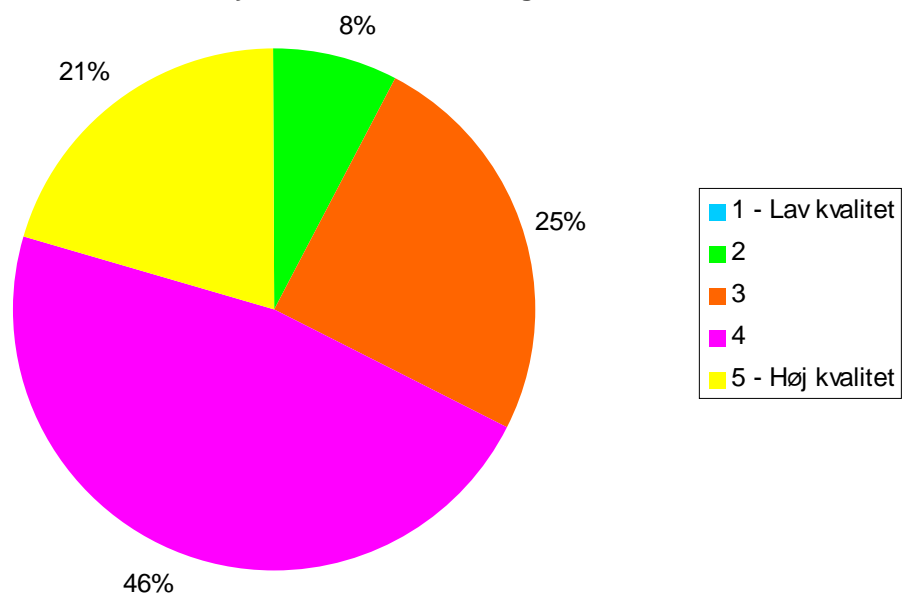
2. Hvordan vurderer du udvalget af teori i forhold til din praksis?

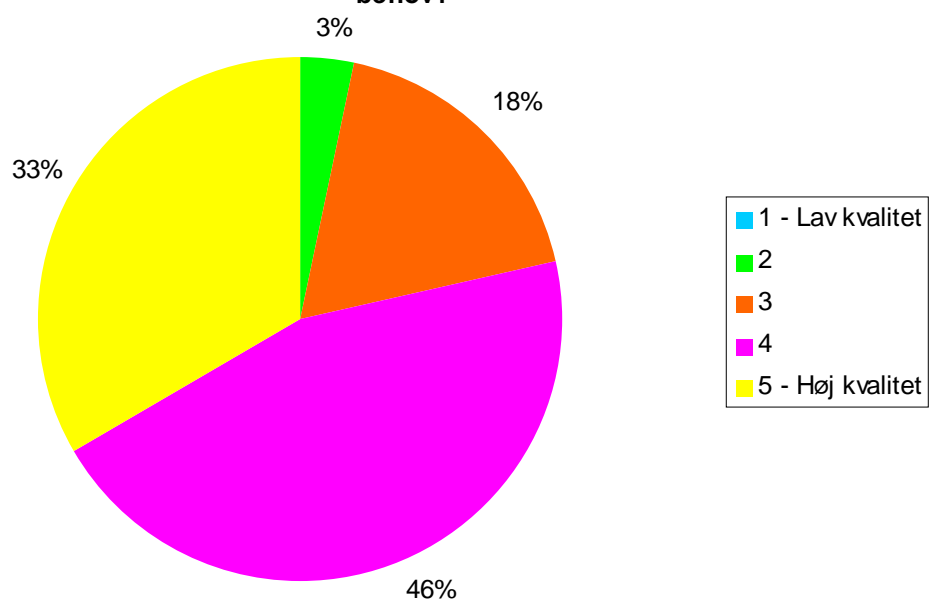
3. Hvordan vurderer du undervisningens faglige niveau?

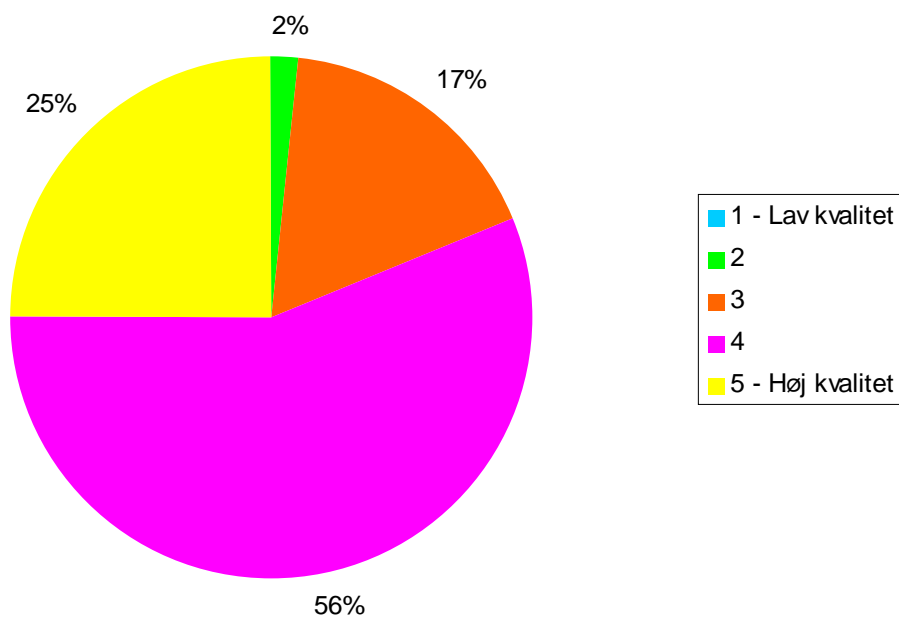
4. Hvordan vurderer du, at der i udvælgelsen af fagligt indhold er taget hensyn til dine forudsætninger?

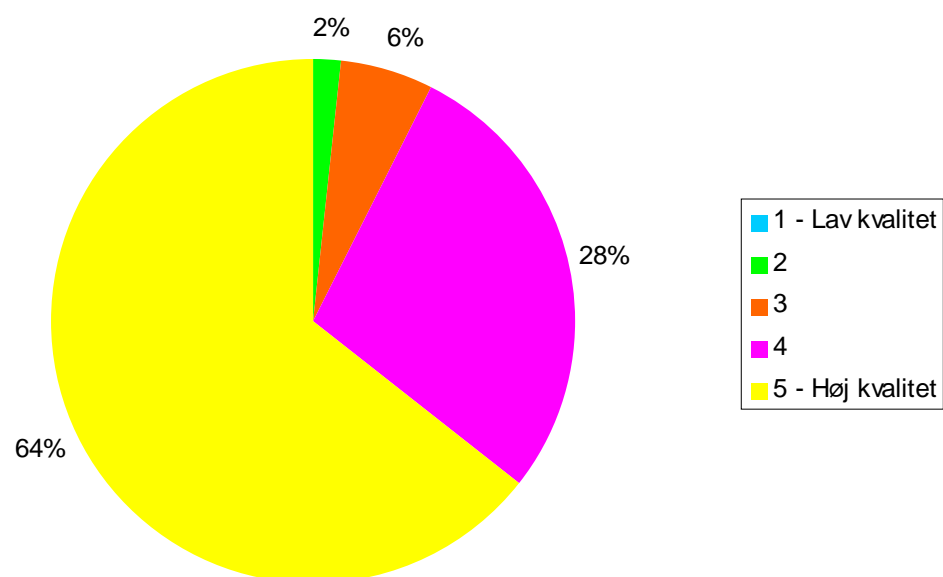
5. Hvordan vurderer du undervisningens løbende tilpasning til holdets behov?

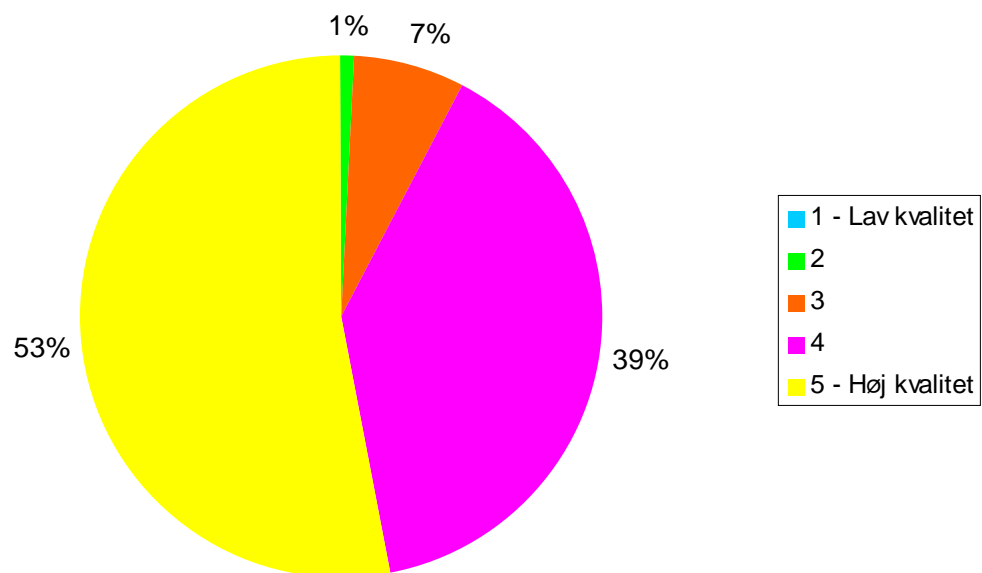
6. Hvordan vurderer du forholdet mellem undervisningsformer og -indhold?

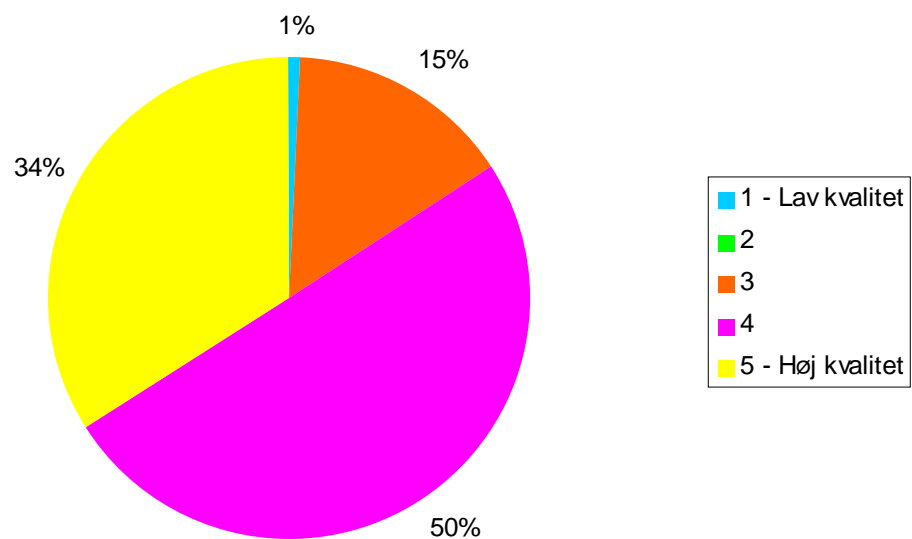
7. Hvordan vurderer du gennemgående undervisers engagement?

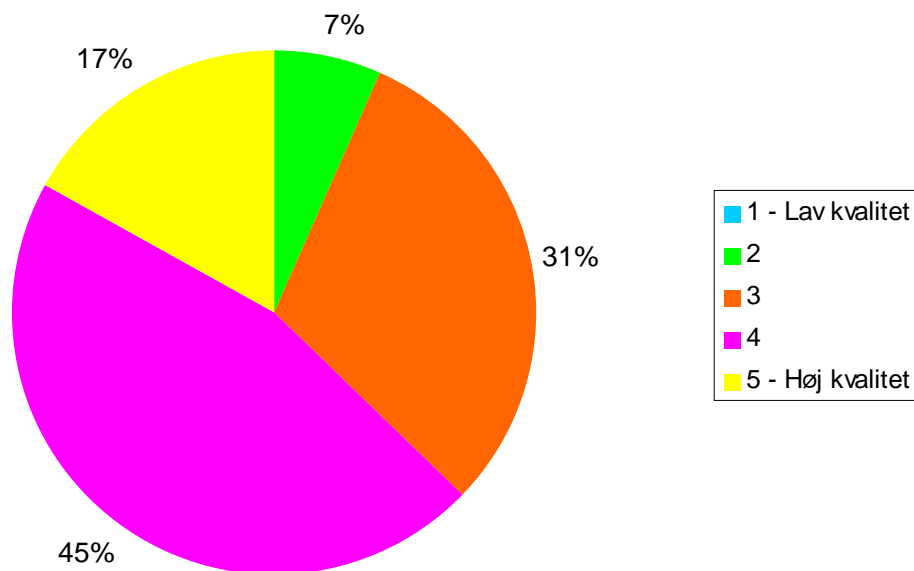
8. Hvordan vurderer du øvrige underviseres engagement?

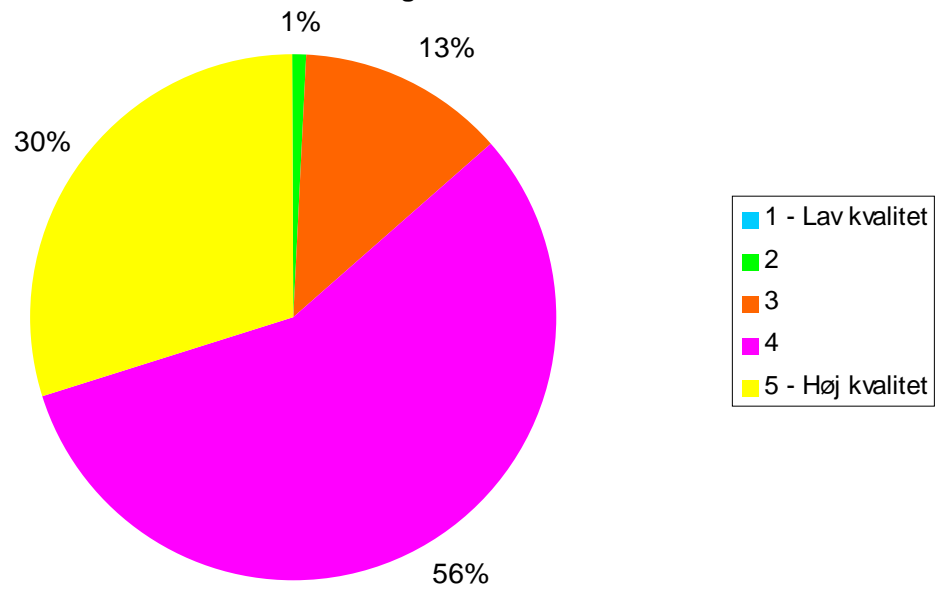
9. Hvordan vurderer du sammenhængen i undervisningen under hele forløbet?

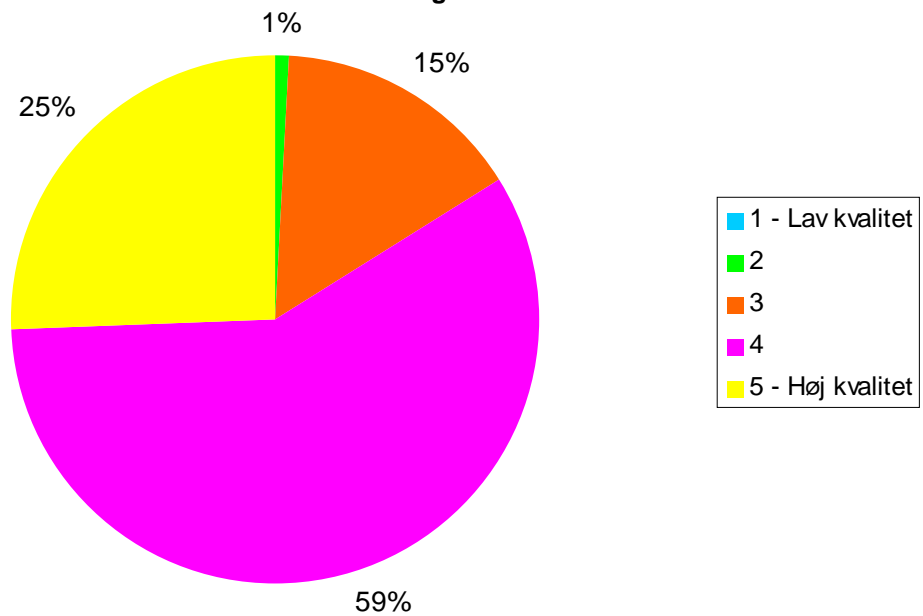
10. Hvordan vurderer du tydeligheden af de krav og forventninger, der stilles til dig?

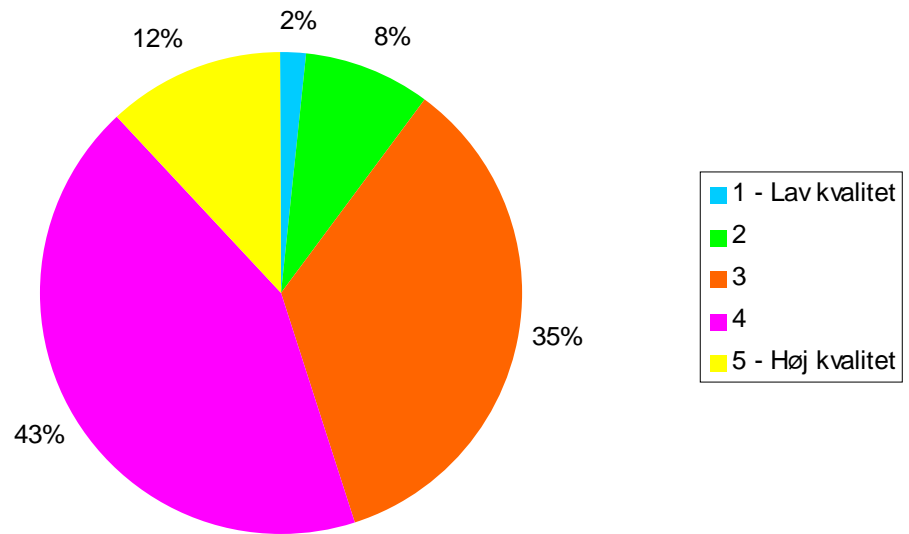
11. Hvordan vurderer du dine muligheder for at skabe mening og sammenhæng i indholdet?

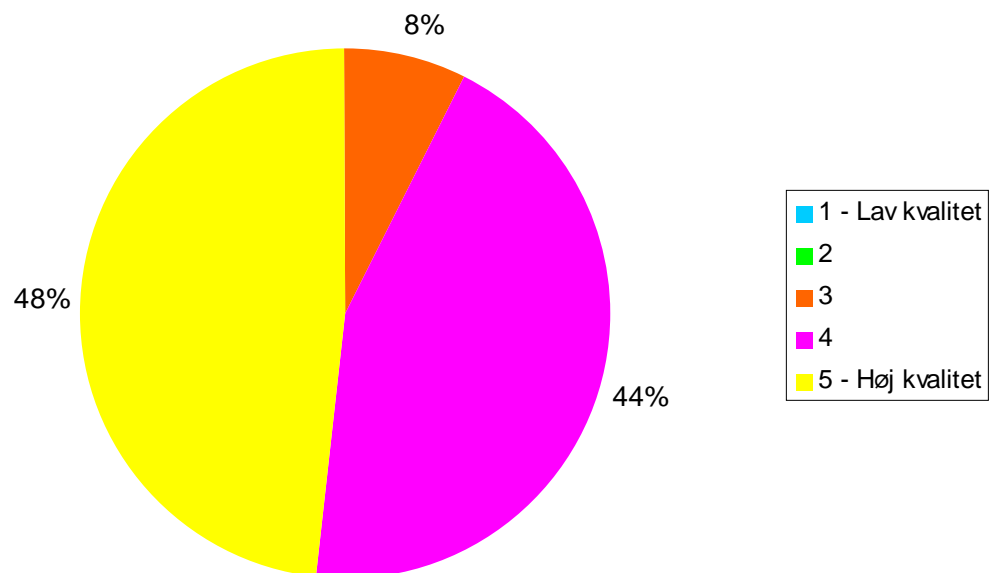
12. Hvordan vurderer du din egen motivation og aktive deltagelse i undervisningen?

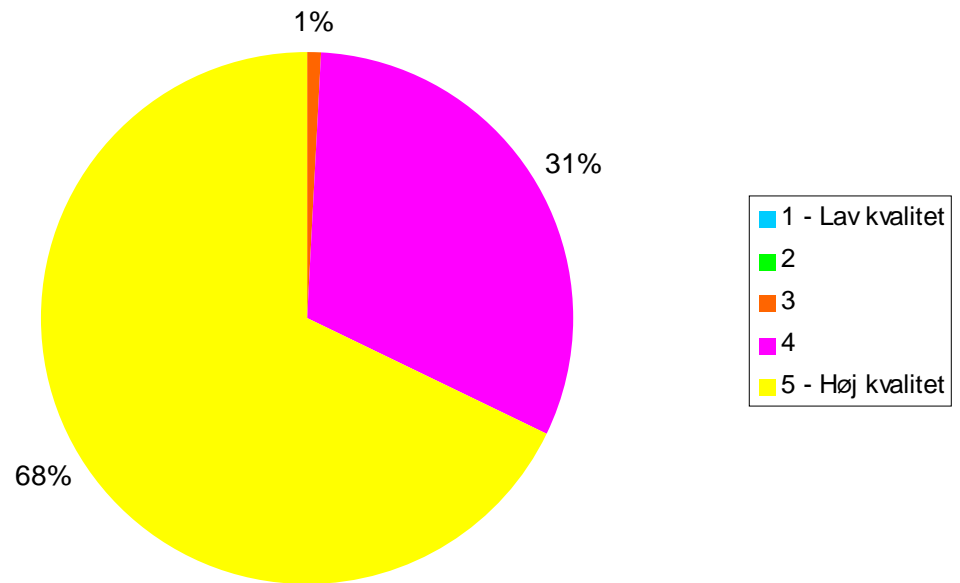
13. Hvordan vurderer du din egen aktivitet med opgaveløsning mellem undervisningsgangene?

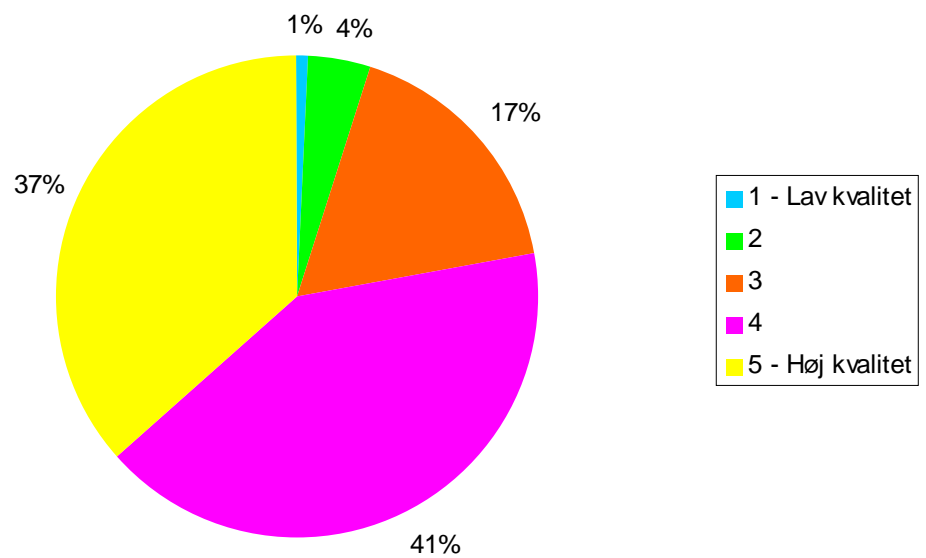
14. Hvordan vurderer du samarbejdet med de øvrige på holdet?

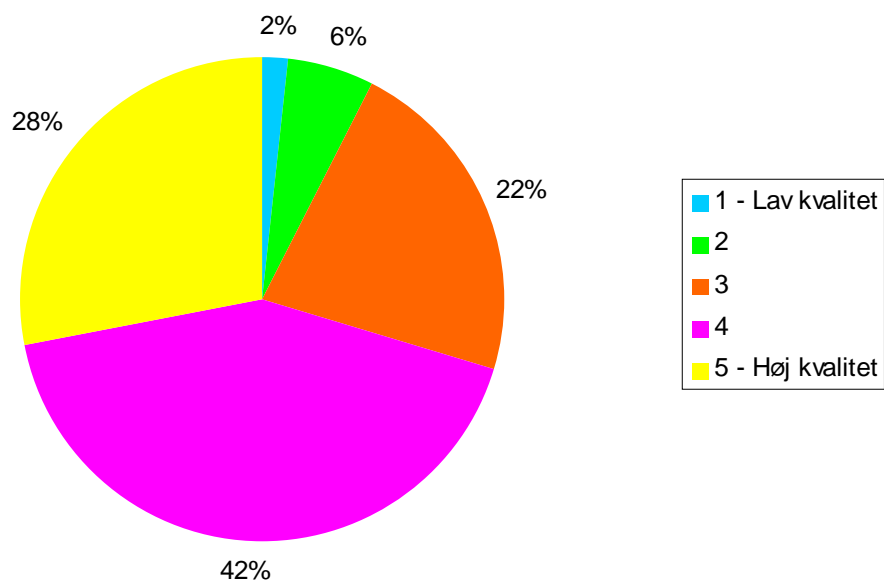
15. Hvordan vurderer du stemningen på holdet?

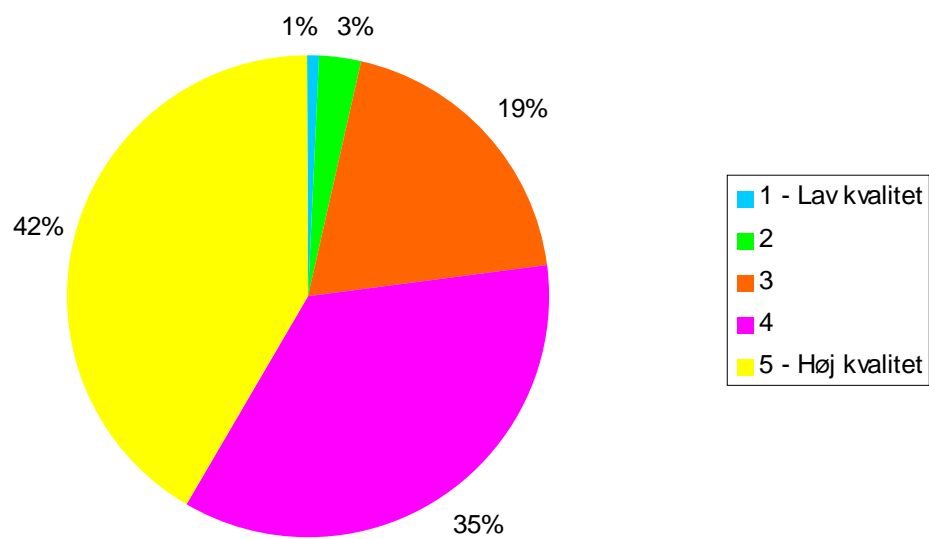
16. Hvordan vurderer du dine muligheder for at inddrage din egen praksis?

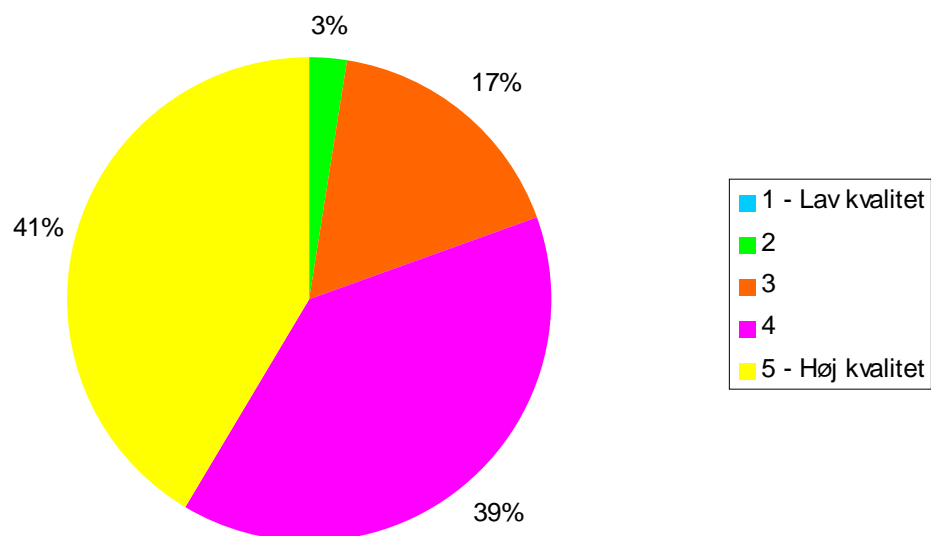
17. Hvordan vurderer du de fysiske rammer?

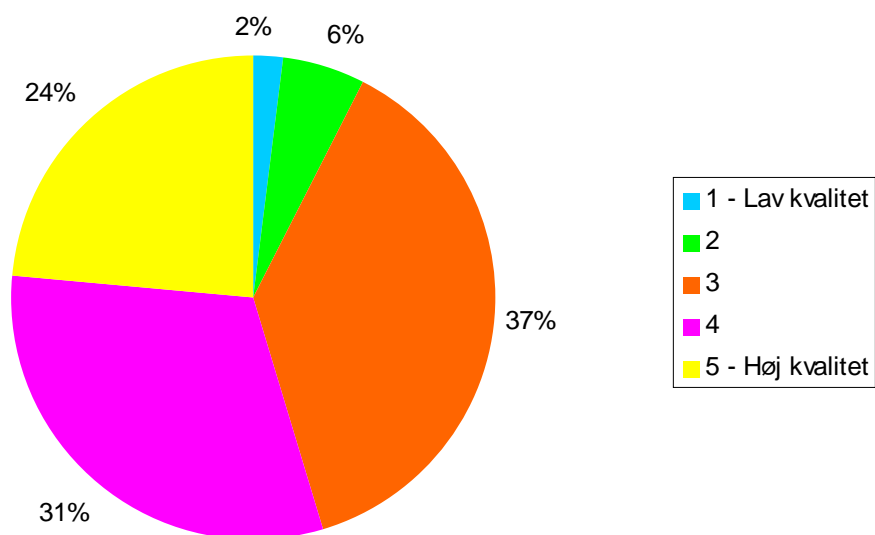
18. Hvordan vurderer du det indlagt internat?

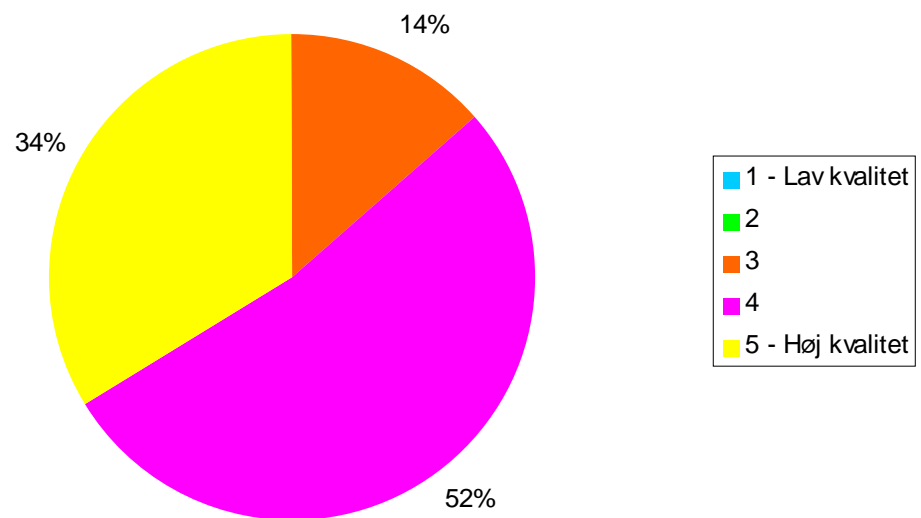
19. Hvordan vurderer du uddannelsens geografiske placering?

20. Hvordan vurderer du kontakten med sekretariatet ved University College Lillebælt?

21. Hvad var din helhedsvurdering af det samlede forløb med undervisning og mellemopgaver?

BILAG 4 - Kursusdeltagernes kommentarer

Undervisning

Juristen og NN var meget inspirerende (gode undervisere) men alt i alt et rigtig godt kursus.

Dejligt med undervisernes engagement.

Undervisningen og formene har været helt i top. Tydelig og klar underviser NN som gennemgående. Gæstelærer klar vidende om deres område. Gode undervisere. Tak for god hjælp til at forstå.

7+8 jeg synes at det har været nogle engagerede og faglige undervisere

Ad8. manglende gæstelærer med specifikke viden misbrug, praktikere med ADHD erfaring

Jeg har været meget glad for NN som underviser. Hun har været motiverende og fremlagt meget spændende stof. Tak for et lærerigt og opløftende kursus.

9. Jeg havde meget svært ved at gennemskue de gennemgåendes undervisers rolle, hvilket gjorde det svært indtil jeg blev bevidst.

Meget engageret undervisninger/kursusledelse

En god vekselvirkning mellem teori og praksis. En god vekselvirkning plenum og gruppearbejde. Gode muligheder for debatter i plenum

Vore gennemgående underviser NN underviser på et højt plan – megen viden – stort engagement. Godt når vi bliver medinddraget i diskussion + gruppearbejde. Desværre er NN meget vanskelig at forstå!! Der ærgrer mig meget!!
Få nogen tavleundervisning! Mere inddragelse

NN kan være svær at forstå.

Oplevede flere gange, at når vi blev sendt ud i grupper med de opgaver præsenteret af NN, at folk havde forstået opgaverne forskelligt. Måske grundet sproget?

Der har været utydeligt krav omkring nogle af vores opgaver, hvornår de skulle være gjort og hvad der skulle gøres.

Det har været meget godt med materialet udleveret på forhånd, og det er meget fint at få en USB med slides på.

7. Der har været et godt engagement, meget livlige undervisere. Det har været spændende. Jeg kunne godt have undværet dagen med jura. Det kunne godt kun have været en halv dag. Men dette fordi jeg arbejder tæt på sagsbehandlere, så er meget inde i alt sammen. Rigtig godt fagligt i forhold til det sociologiske og meget gode arbejdsredskaber. Det kunne have været godt med nogle case som vi havde kommet med fra praksis.

Meget fint med den sociologiske tilgang – fint i kombination med den rendyrket ADHD undervisning.

Jeg synes der har været al for meget "tavle-undervisning". For lidt inddragelse af kursisterne. For lidt praksisudveksling.

Ville være fint at få NN i start og i slut. Var god til at skærpe fokus omkring eget værd og muligheder som fagperson. Dette er med til at skabe en god og tryk ramme for ny viden.

Nogle gode emner, som er blevet godt uddybet af underviserne.

For meget ensidig teori ifht. praksis – for lidt medvirken med egne erfaringer – der kunne være flere teoretiske/praktiske indfaldsvinkler via andre undervisere.

NN og NN har undervist og engageret sig på et højt fagligt og personligt niveau. Fantastisk forløb. Ad.22, har ikke haft kontakt. Tak for et godt forløb. Fint med opp. Sum. Dage

*2 Ærgerligt med "ny" underviser en af dagene – ellers ikke noget at sætte en finger på.

De har været yderst engageret og motiveret og gode til at "fange os" og de er meget fagligt kompetente. Ærgerligt at vi skulle have vikar på 3.dag, da jeg tænker vi er "gået glip af noget. Fantastisk forløb😊

Punkt 7: trist, der var vikar på for NN på et af modulerne.

Ad.13: Karakter 4 med pil op, ikke 5 pga. manglende tid. Det har været et fantastisk kursus! Jeg har fået så mange redskaber og nye interesse områder og føler virkelig alle "døre" er åbne! Kanon fedt og tak for alle de fede metoder, redskaber, teori... I har givet! NN, tak for dit fantastiske indlæg om coaching! Det er meget inspirerende og tak for alt din provokation, forståelse, humor og rummelighed! Den flytter os 😊NN: tak for alt din blændende viden! Det har været hammer fedt! Du gør det hammer godt og brænder for det! Husk det når du bliver usikker, for du er pisse dygtig og til stor inspiration! FED FEDT forløb, tak for det!

Spg. 1: Syntes udd. Er meget bedre end beskrivelsen.

Spg. 7: NN har været fantastisk! NN var "vikar" en dag, men hun snakkede meget langsomt, efter mit temperament. NN (ADHD-foreningen) var også rigtig dygtig.

Generelt: Et super godt kursus, med go' mappe, relevante skemaer, værktøjer og andre ting. Min personlig udvikling har været enorm og som mit eget arb. redskab, er jeg blevet en bedre pædagog!

Meget relevant undervisningsforløb. Fantastisk godt tilrettelagt med super materialet som blev gjort tilgængeligt (klart) allerede fra første dag (Jeg var ikke klar over, hvor lidt vi ved om ADHD (voksne) imens vi er sammen med de mennesker hver dag)

8: Kunne godt tænke mig at den gennemgående underviser er mere ADHD-specifik! Stor ros for alt materialet som er tilgængelig for kursisten

Godt engagement fra samtlige undervisere, gode til at stille spørgsmål og få samtaler i gang.

Jeg syntes det har været godt og spændende. Spændende at møde andre kollegaer rundt om på Sjælland. Jeg har desværre ikke "givet" mig selv tid nok til hjemmeopgaverne i min hverdag. Jeg glæder mig til netværksgrupperne. Godt at undervisning er vekslende mellem "skoledage" og tilbage i "praktik".

Kursets faglige niveau

Det faglige niveau var godt, der var ikke så meget ny, men det er godt at genopfriske viden, og få andre vinkler på. Opstarts niveauet var for lavt, da der stod at I forventede at alle havde borgere med ADHD. Nogle skulle først til starte med ADHD'ere.

Da jeg er ny afdelingsleder for et team, der arbejder med borgere med ADHD, har jeg fået meget viden om ADHD og metoder. Jeg har kunnet bruge nogle metoder i personaleledelse.

Det er lidt diffust at vide, hvad jeg har lært – er blevet bekræftet i min viden om ADHD og det jeg gør, men skal hjem og se, hvad jeg skal have mere fokus på.

En lav karakter i sidste afsnit, er ikke ensbetydende med at undervisningen ikke har været i orden, men er et udtryk for kompetencer, jeg i rimelig høj grad besad i forvejen.

NN gæstelærer var OK for at fortælle til "nybegyndere" inden for ADHD

Ad2/7 Havde forventning om højere niveau fra ADHD-foreningen. Evt. med case eksempler og anden praksiserfaring.

1. Jeg synes bestemt ikke at dette er en uddannelse, men et kursus.

7. Efter flere års arbejde med borgere med ADHD var min grundlæggende viden på plads. Stoffet var kendt på forhånd.

7. Underviserne har vist stort engagement og har været i stand til at tilpasse undervisningen til vores niveau.

17. Jeg havde en meget stor viden om ADHD inden uddannelsens start og den viden er stadig den samme. Jeg har fået suppleret min viden med nogle redskaber som jeg ikke havde et dybere kendskab til og som jeg oplever som meget nyttige i arbejdet med borgere med ADHD.

Jeg har oplevet uddannelsen som meget spændende og inspirerende. Alle undervisere har haft en meget høj faglighed og et stort engagement. Samtidig har det været meget givende at høre de andre holddeltageres erfaringer og stemningen på holdet har været rigtig god. Derfor kunne det have været rigtig godt hvis alle modulerne havde været med internat, så man havde haft større mulighed for at erfaringsudveksle/sparre (ved godt at der sikkert er ikke økonomi til det)

Har på nogle undervisningsdage manglet lidt mere variation og deltagerinddragelse i selv undervisningen. Men generelt meget stor ros til hele undervisningsforløbet.

God høj engageret faglighed.

4. Niveauet af den sociologiske tilgang har været på meget højt plan. Jeg er uddannet SOSU-assistent. Dog er jeg ved at uddanne mig til pædagog og havde jeg ikke været i gang med det ville jeg have haft svært ved at følge med.

Det har været meget lærerigt, jeg føler, jeg har fået noget viden om ALT, og det der så kommer til at mangle, ved jeg nu hvor jeg skal finde. Tusind tak for et godt kursus.

Spg.4: arbejder til dagligt med unge (mentalt retarderede) og der var ikke så meget specifikt til den gruppe, men kan selvfølgelig sagtens bruge det generelle stof.

Planlægning af kurset

Det ville være godt at bytte rundt på de 2 moduler på dag 2. Bedre med oplæg om ADHD om morgenen, hvor vi er friske.

18. Der var mange, der ikke overnattede, hvilket var ærgerligt. Kunne have været super med et internat på de to sidste kursusdage.

Det indlagte internat kunne udelades, da jeg bl.a. synes det var en rigtig lang dag.

Jeg tror, at jeg havde fået mere ud af at internatet havde ligget midt i forløbet – så havde vi haft et kendskab/tryghed ved hinanden.

Jeg er ikke tilhænger af internat. Jeg vil hjem til familien.

Internat var hyggeligt men alle var overtrætte og orkede kun at gå i seng (hver for sig ☺) og ingen kendte hinanden endnu. Det kunne sagtens undværes.

Det ville have været en fordel at der på holdet havde været flere der arbejdede med samme gruppe af mennesker med både ADHD og udviklingshæmmede. Det ville have været lettere at relatere til praksis-eksempler.

Godt planlagt – høj kvalitet – gennemtænkt – ikke kursus, men uddannelse – Tak for det!!
God idé med 2 fra hver kommune – god idé med "videnspersoner"

17: Ikke hensigtsmæssigt at nogen skal sidde i midten af en hestesko

19: Har valgt at deltage i den tidsperiode, der passede bedst

Der er ikke god udluftning i undervisningslokalet. Undervisningslokalet på hotellet/internatet var dårlig mht. plads.

19. Ikke gode lokaleforhold de sidste 2 dage.

Meget spændende kursus, men tiden var for lang. Kl. 9.30-16.30, fra kl. 15.30-16.30 er hårdt at være i. Min interesse falder, da jeg er træt i hovedet på det tidspunkt, så et forslag kl. 8.30-15.30.

Undervisningen burde starte kl. 8.30 og slutte en time før.

Forløbet har været meget givende også set i forhold til øvrige forløb jeg har været på. Intervallet mellem undervisningsdagene har været godt. Der kunne godt være længere tid til hjemmeopgaverne. Dette set ud fra borger/målgruppen og vores tid i praksis.

Dagen med jura var for lang, dels pga. at vi i vores kommune er meget velinformeret omkring dette og dels fordi det er meget "tørt" stof.

Rigtig godt sammensat med en afslutning der samler hele kurset med en rød tråd og redskaber.

Spg.8: Besøg af NN gæstelærer har desværre præg af nervøsitet + der manglede gejst.

Juraundervisningen bør være over 2 dage, da det er tørt stof, men meget interessant og godt.

Erfaringsudveksling

Frokost og pauser gav anledning til at snakke om "hjemmesager"

Dejligt og inspirerende at møde så forskellige mennesker med forskellige baggrunde og erfaring. God stemning!

Manglende erfaringsudveksling mellem kursisterne. Evt. med cases hvor vi/grupperne byder ind med, hvad fungerer i praksis.

Forslag til forbedringer

Mere om coaching ifht. til handleplan (super godt). Mere specifikt jura, ifht. til ADHD borgernes virkelighed, uddannelse, transport, boligløse.

Gerne mere jura/lovgivning om hjælp til borgere med ADHD fx hjælpemidler job mv.

Mere om ADHD og dobbeltdiagnoser

Rigtig godt kursus med en rød tråd. Kurset har formået at skabe ny praksis og anderledes tækning. Kunne ønske flere afprøvelser af redskaber – samt et efterfølgende kursus med fordybelse/specialisering i diverse emner for konflikthåndtering – anerkendende spørgeteknikker, motivation som redskab osv.

Der måtte godt være mere, hvor der forskellige steder blev relateret til ADD
Gerne flere øvelser i forhold til modeller og metoder.

Øget fokus på den elektroniske kontakt eleverne indbyrdes, så der kommer liv i det oprettede forum til dette formål.

Cases – en fra start som kunne være gennemgående for hele forløbet

Annettes indgang har været optimal. Det vil med cases også være en mulighed for at koble teori og praksis og teori.

Generelt gerne mere praksisopgaver. Cases og lignende.

Det er måske en god idé, at I/vi udnytter de mange kreative kræfter der er på holdet bedre = underviserne (de gennemgående) kan evt. fungere mere som "mikrofonholdere" og lave en samtale i et stort forum og ikke hele tiden gruppearbejde.

ELLERS TAK FOR EN POSITIV OG LÆRERIG OPLEVELSE

Så lidt mere undervisning fra andre steder i DK, så der kommer lidt mere praktisk ind i forløbet, hvad er godt og hvad er dårligt. Hvad fungerer og ikke. Måske høre fra andre på holdet om deres mening/erfaringer.

Men alt i alt SUPER GODT

Mere casearbejde – dagligdag med ADHD-borgere

Der kunne godt være mere brugerinddragelse fx. i form af workshops

Jeg savner en brobygning mellem teori og praksis. Fx med teoretisk undervisning om formiddagen og praktiske opgaver om eftermiddagen.

Jeg savnede at møde personer med ADHD, der kunne fortælle om deres egne oplevelser.

God idé kunne være at kursister skrev historier fra praksis som derefter kunne anvendes i undervisningen/gruppearbejde, så praksis og teori kunne kobles.

Det kunne have været interessant at få mere undervisning om forælderrollen og familier med ADHD.

Fantastisk uddannelsen, det mest givende i mange år. Tak.

Punkt 23: fint kursus, mere tydelighed omkring mellemopgaver – evaluering af det med borgeren. Kunne især godt lide kommunikation/coachingdelen. For meget jura, læse sig til meget af det selv! Men ville hellere have nogle cases der passer til vores hverdag der kan tages udgangspunkt i.

Kunne ønske flere dage der havde fokus på problemstillinger omkring ADHD...

Alt i alt en superuddannelse. Jeg kunne ønske mig at den i nogle temaer/elementer havde været mere uddybende. Desværre har der også i den teoretiske del været ting som blev for teoretiske på et for overordnet plan set i forhold til ADHD. Jeg kunne også have ønsket, at I havde set mere på de øvrige kursisters motivation. Da der desværre er nogle som har gået og kommet som det passer en/dem.

Det ville have rart med gruppearbejde, hvor tiden til dette ville have været minimum en halv times varighed. Et kanon godt kursus, hvor mine forventninger er blevet indfriet.

Brug al den viden kursusdeltagerne har i undervisningen.

Mangler mere fra hverdagen til at koble på teorien

Ville være godt med flere undervisere, der har kendskab til ADHD

Andet

Det som har været et minus for mig er at jeg desværre ikke har med ADHD at gøre for tiden i praksis. Det har jeg manglet.

Det har bare været et dejligt forløb, hvor jeg virkelig har kunnet reflektere over de ting jeg har lært.

1: Formidlingen angående "coaching uddannelse" var ikke helt præcis.

3: Lederen meldte os til.

Jeg er rigtig glad for at have fået dette kursus/udd. Det vil få stor værdi i min videre opgave med at arbejde med fremtidige ADHD borgere og i øvrig tilgang til andre borgere som også kan få stor gavn af de forskellige tilgangsformer.

Bilag 5 - Diagrammer

Diagram 1

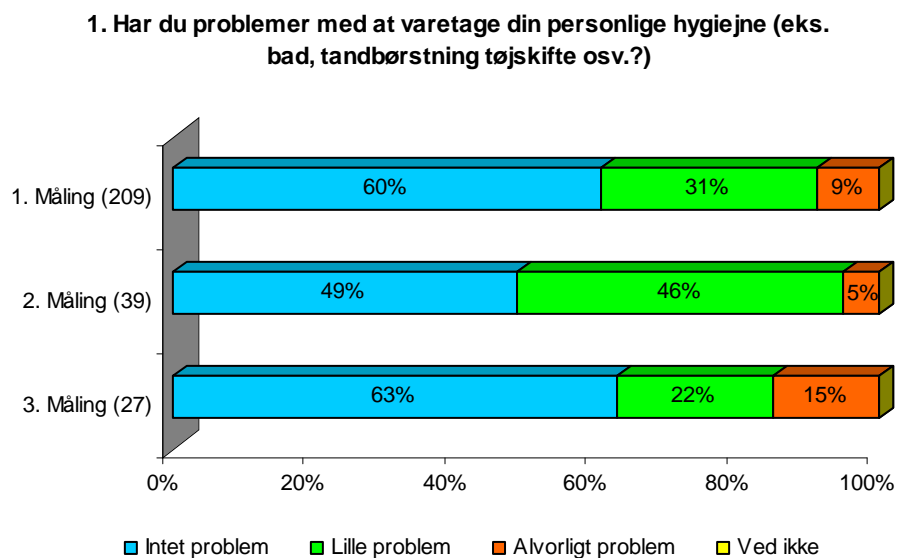

Diagram 2

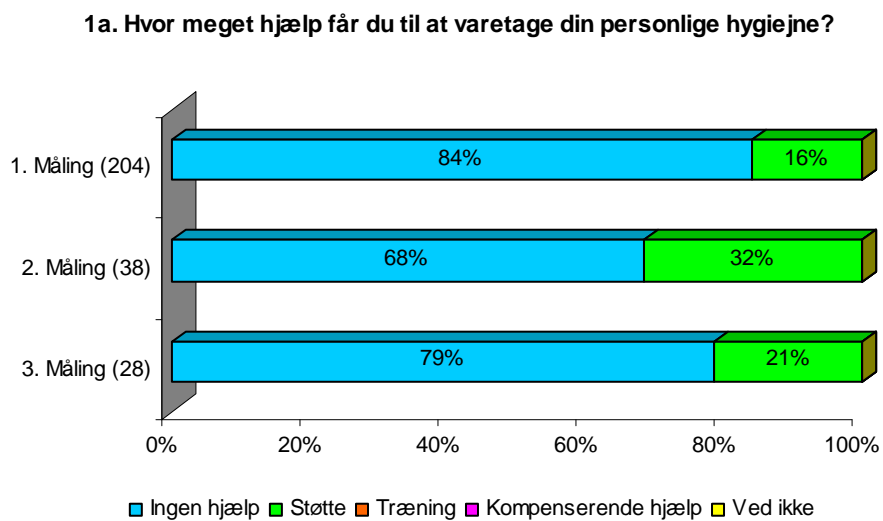

Diagram 3

2. Har du problemer med at få vasket og ordnet dit tøj?

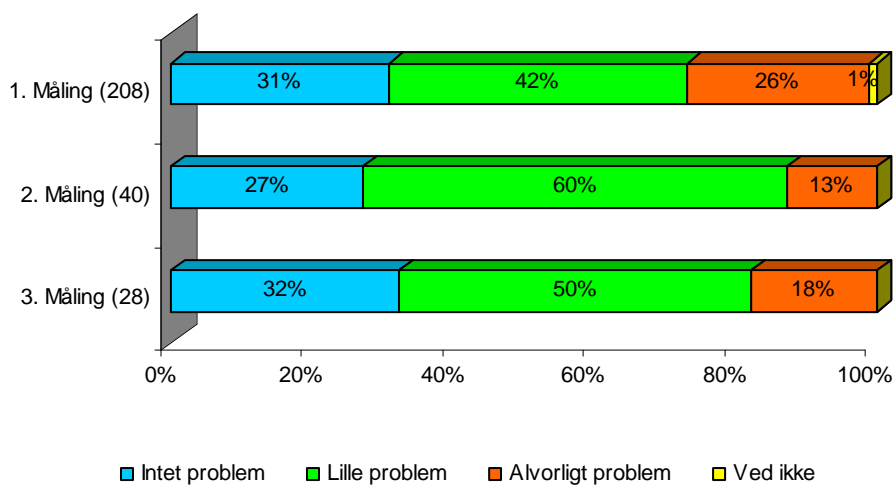

Diagram 4

2a. Hvor meget hjælp får du til at vaske og ordne tøj?

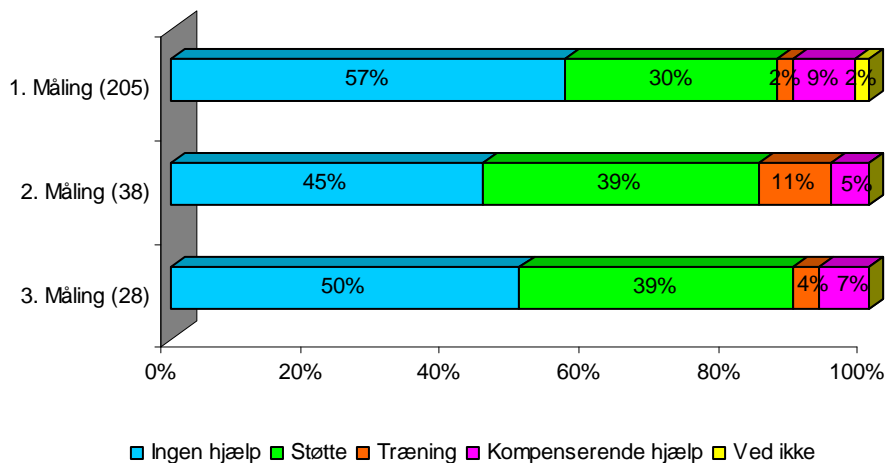

Diagram 5

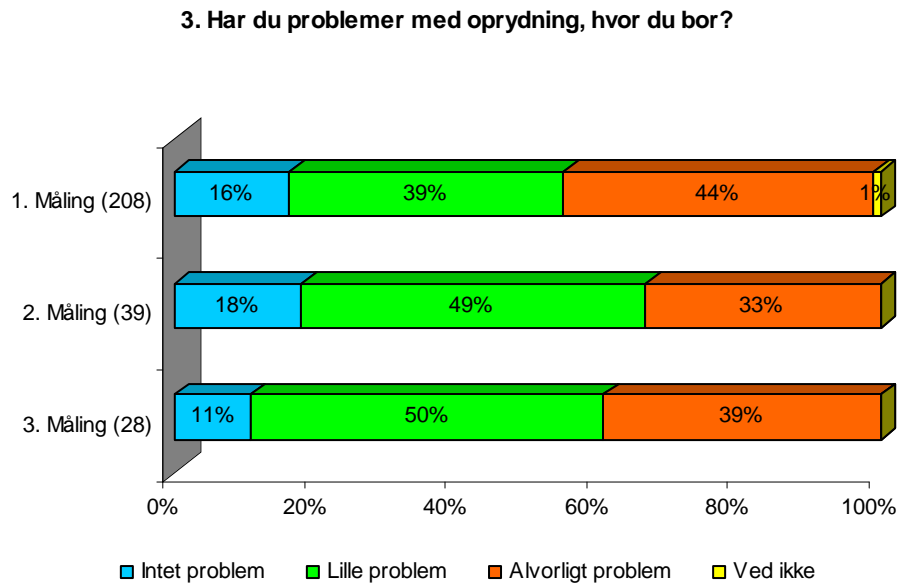

Diagram 6

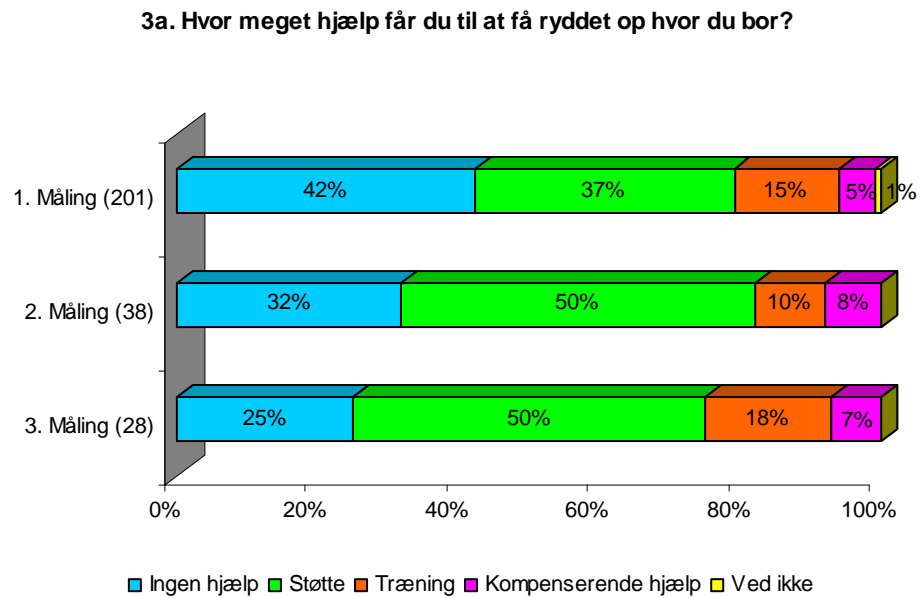

Diagram 7

4. Har du problemer med at få gjort rent, hvor du bor?

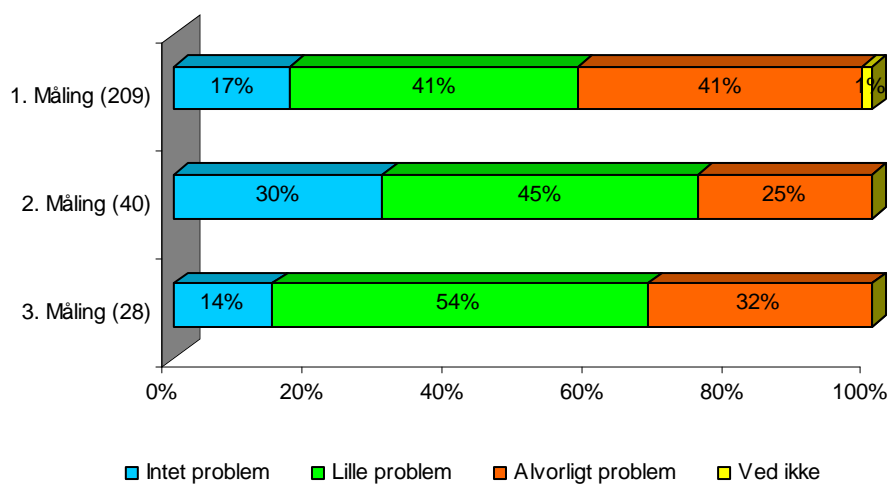

Diagram 8

4a. Hvor meget hjælp får du til at gøre rent, hvor du bor?

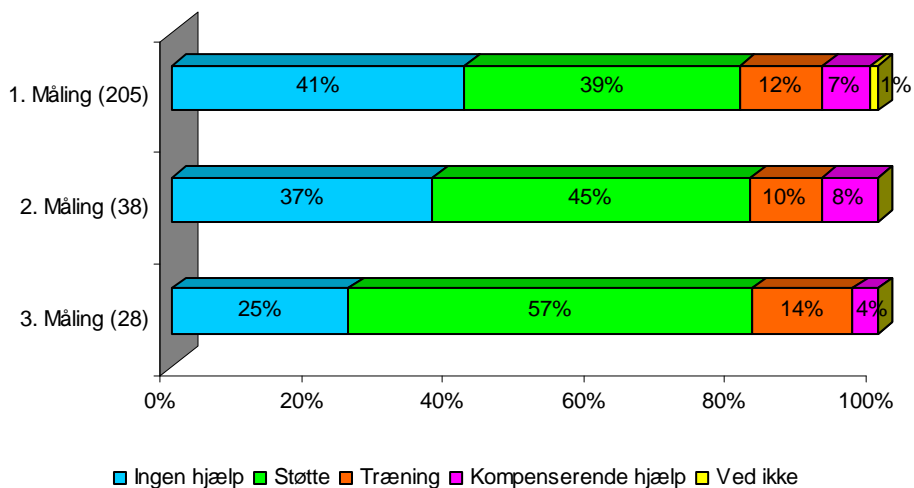

Diagram 9

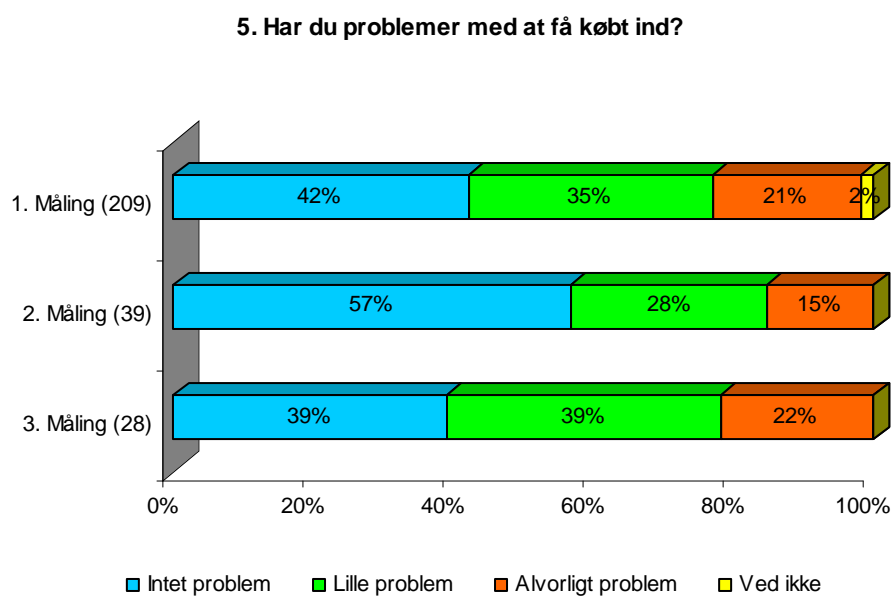

Diagram 10

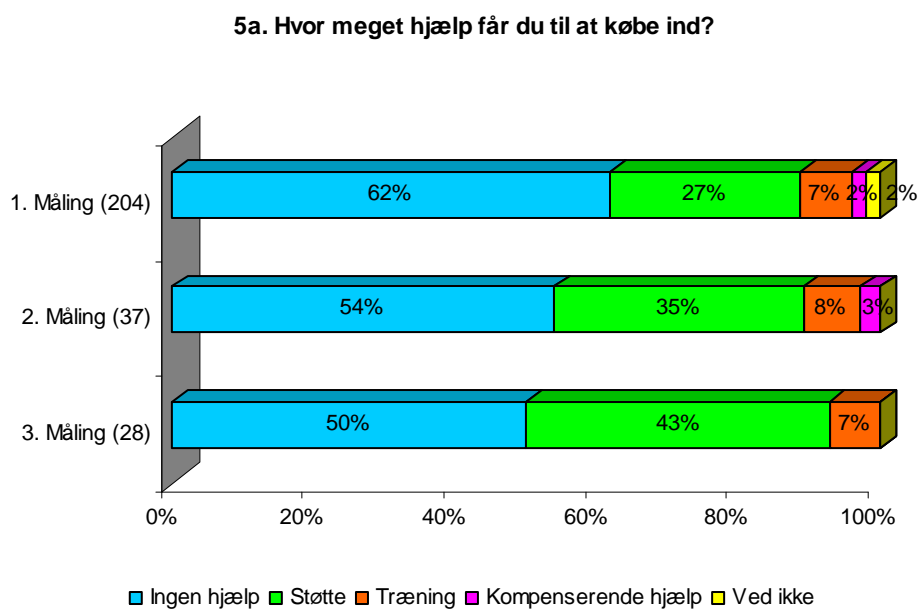

Diagram 11

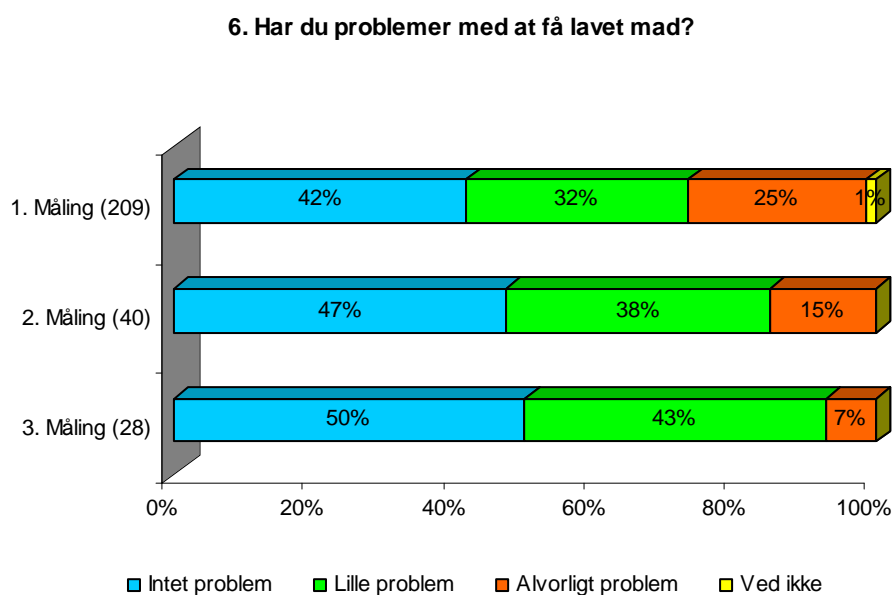

Diagram 12

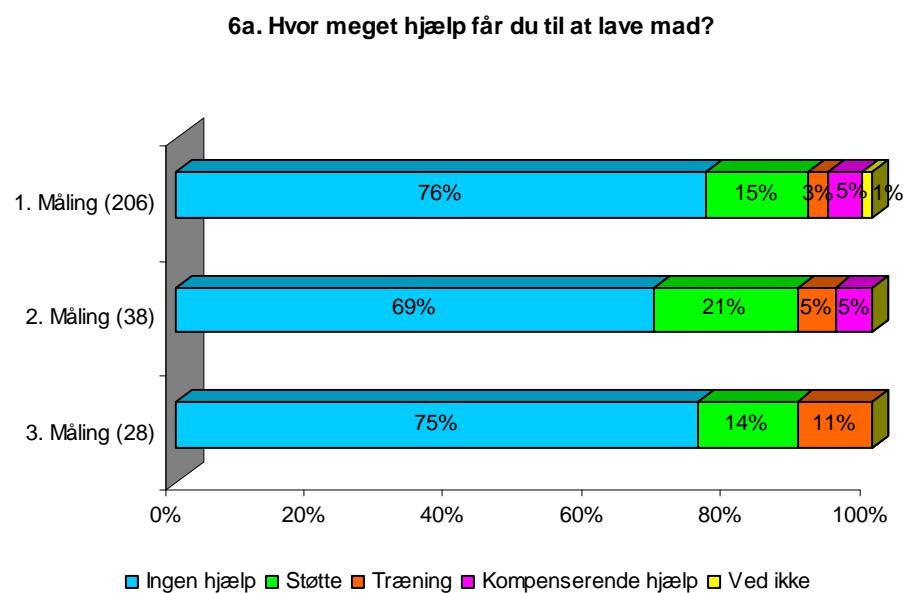

Diagram 13

7. Har du problemer med at få læst og ordnet dine breve og e-mails?

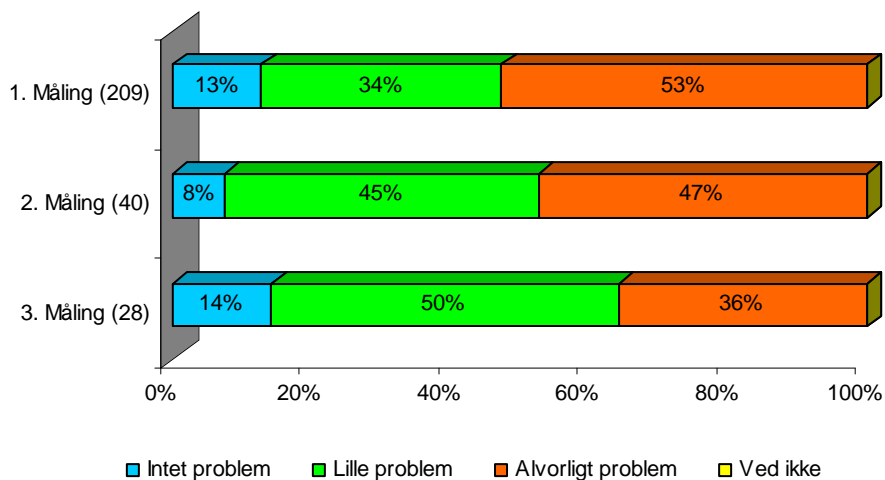

Diagram 14

7a. Hvor meget hjælp får du til at varetage din post?

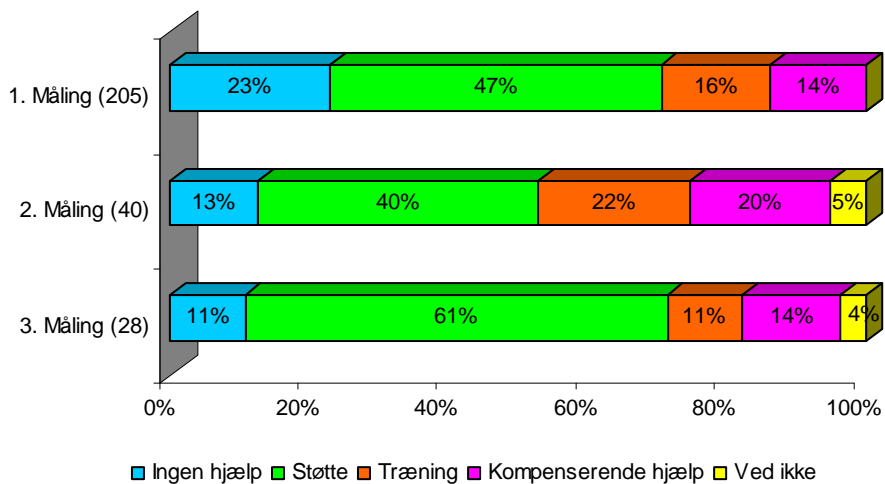

Diagram 15

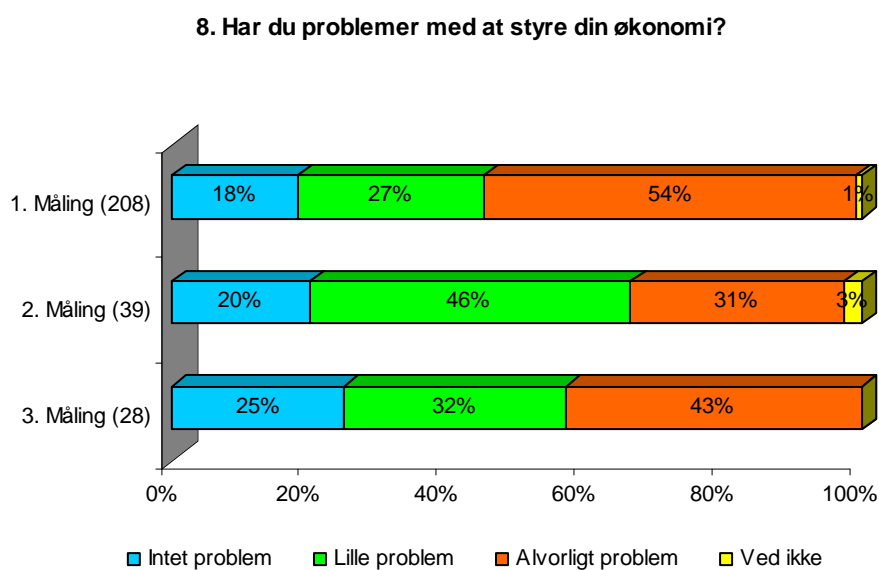

Diagram 16

